

สื่อแนวราบจากชุมชนบนพื้นที่สูง
ตุลาคม 2563 ปีที่ 11 ฉบับที่ 14
วารสารแจกฟรี่

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ I ในความเป็นไทย ใครคือผู้เลือกและถูกเลือกปฏิบัติ
การรายงาน 7 ประเด็นสำคัญสถานการณ์สิทธิมนุษยชน I การก่อสร้างอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมช้างควานในเมืองเชียงใหม่
การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในระบบหลักประกันสุขภาพ

contents | สารบัญ

5 เรื่องจากปก

อุปนิสัยดูว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติ
ทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

10 สนามเด็กเล่น

ในความเป็นไทย
ใครคือผู้เลือกและถูกเลือกปฏิบัติ

15 บทความพิเศษ

การรายงาน 7 ประเด็นสำคัญ
สถานการณ์สิทธิมนุษยชน

21 ทางที่เปลี่ยน วิถีที่เป็น

การก่อสร้างอัตลักษณ์
ของชาวมุสลิมชาวจังหวัดเชียงใหม่

28 พิราบส่งสาร

การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ
ในระบบหลักประกันสุขภาพ

วารสาร เสียงชนเผ่า

สื่อแนวราบจากชุมชนบนพื้นที่สูง

วารสารราย 4 เดือน

ตุลาคม 2563 ปีที่ 11 ฉบับที่ 14

บรรณาธิการอำนวยการ ธีรวัฒน์ ตามี
บรรณาธิการ ขวัญเรียม จิตอารีย์
กองบรรณาธิการ ธีรวัฒน์ ตามี/สุมิตรชัย หัดตาสาร
ศาสตรา นุญจิวิตร/ขวัญเรียม จิตอารีย์
รูปแบบ/ศิลปกรรม ดอกไม้ สตูดิโอ

จัดทำโดย

โครงการพัฒนาระบบและบริการสุขภาพชนเผ่าพื้นเมือง
และกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ
มูลนิธิพัฒนาชนกลุ่มน้อยและชาติพันธุ์ (พชช.)
229/61 หมู่ที่ 3 ต.สันทราย อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย 57000
โทรศัพท์ 088 2524 790
อีเมล http.mailgroup@gmail.com
และ wtamee@gmail.com

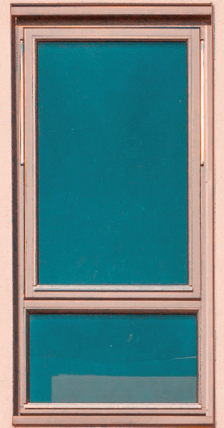
สนับสนุนโดย

สำนัก 9 สำนักสนับสนุนสุขภาพประชาชนกลุ่มเฉพาะ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สนใจรับข่าวสารหรือเสนอแนะ: ได้ที่
โครงการพัฒนาระบบและบริการสุขภาพชนเผ่าพื้นเมือง
และกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ
มูลนิธิพัฒนาชนกลุ่มน้อยและชาติพันธุ์ (พชช.)
229/61 หมู่ที่ 3 ต.สันทราย อ.เมืองเชียงราย
จ.เชียงราย 57000
โทรศัพท์ 088 2524 790
อีเมล wtamee@gmail.com
และ dokmaistudio@gmail.com

ข่าวฟากจาก บก.อำนวยการ

ประเทศไทยลงนามในภาคยานุวัติสาร เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ในทุกรูปแบบ (International on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination - CERD) เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2546 และอนุสัญญามีผลบังคับใช้กับประเทศไทยตั้งแต่ 27 กุมภาพันธ์ 2546 ในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา แต่ประเทศไทยได้ตั้งข้อสงวน (ไม่รับ) 2 ข้อ คือข้อ 4 ซึ่งรัฐบาลตีความว่า ขอบทดังกล่าวทำให้รัฐภาคีดำเนินมาตรการเชิงบวกในการขจัดการกระตุ้นหรือการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติก็ต่อเมื่อรัฐบาลไทยพิจารณาเห็นว่ามีความจำเป็นจะต้องออกเป็นกฎหมายเท่านั้น และข้อ 22 ว่าด้วยการยินยอมให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิจารณาข้อพิพาทระหว่างรัฐภาคี

ตามพันธกรณีข้อ 9 ของอนุสัญญา รัฐภาคีต้องเสนอรายงานการปฏิบัติตามอนุสัญญาเกี่ยวกับมาตรการต่างๆ ทางด้านกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม กระบวนการบริหารอื่นๆ ซึ่งรัฐภาคีได้จัดให้มีขึ้นเพื่อบังคับใช้อนุสัญญานี้ นับแต่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี ประเทศไทยไม่ได้จัดทำรายงานเลยจนกระทั่งในปี 2555 ประเทศไทยจึงได้จัดทำรายงาน เป็นรายงานฉบับรวมของรายงานฉบับแรก (ปี 2547) ฉบับที่ 2 (ปี 2549) ฉบับที่ 3 (ปี 2554) ซึ่งรัฐบาลไทยได้นำเสนอต่อคณะกรรมการตามอนุสัญญา (ICERD) ระหว่างวันที่ 9-10 สิงหาคม 2555 และรายงานฉบับที่ 4 ถึงฉบับที่ 7 ระหว่างปี 2556-2558 รัฐบาลไทยได้เขียนรวมไว้ด้วยกัน และได้ขยการครอบคลุมเนื้อหาพัฒนาการต่างๆ จนถึงมีนาคม 2562

ภาคประชาสังคมยังได้จัดทำรายงานคู่ขนาน (shadow report) ขนานกับรัฐบาลไทยด้วย โดยภาคประชาชนได้ส่งรายงานฉบับแรกแก่คณะกรรมการ CERD ภายหลังจากรัฐบาลไทยเสนอรายงานไปยังองค์การสหประชาชาติแล้ว 1 เดือน โดยรายงานฉบับที่ 1 ได้เสนอ เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2555 ผู้แทนภาคประชาชนนำเสนอรายงานคู่ขนานดังกล่าวต่อคณะกรรมการ CERD องค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 9 และ 10 สิงหาคม 2555 ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และการจัดทำรายงานคู่ขนาน (shadow report) ฉบับที่ 2 ครั้งนี้ มีรายงานจาก 3 เครือข่าย/องค์กรด้วยกัน คือมีรายงานเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย (คชท.) รายงานของมูลนิธิผสานวัฒนธรรม และรายงานของมูลนิธิพัฒนาศึกษาภาพชุมชน องค์การสหประชาชาติได้รับรายงานและประกาศเผยแพร่ที่เว็บไซต์ (เข้าไปดูที่ UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS office of the High commissioner/UN treaty Body Database) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563

ตามกำหนดการ ผู้แทนรัฐบาลไทยจะต้องเดินทางไปเสนอรายงานต่อคณะกรรมการตามอนุสัญญา (ICERD) ประมาณกลางเดือนสิงหาคม 2563 แต่ด้วยปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ทั่วโลก UN จึงเลื่อนการประชุมนำเสนอรายงานออกไปอย่างไม่มีกำหนด แต่ก็หวังว่า กรรมการ CERD จะสามารถประชุมได้ภายในปลายปี 2564 เป็นอย่างช้า

ประเด็นสำคัญในรายงานคู่ขนาน (shadow report) ที่เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย นำเสนอคู่ขนานกับรายงานรัฐบาลไทย ประกอบด้วยเรื่องการบังคับใช้อนุสัญญา ข้อ 1 ความหมายของการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ข้อ 4 การเผยแพร่ความคิดและหน่วยงานด้านการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ข้อ 5 a) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันภายใต้ศาล ข้อ 5 d) สิทธิพลเมืองอื่น ๆ ข้อ iii. สิทธิในการครองสัญชาติ ข้อ 5 (e) สิทธิพลเมืองอื่นๆ ข้อ iv. สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข ชนเผ่าพื้นเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในป่า (ย่อหน้า 16 CERD/C/THA/CO-1-3) กลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบาง (ย่อหน้าที่ 17 CERD/C/THA/CO-13) และความร่วมมือกับภาคประชาสังคม

วารสารเสียงชนเผ่าฉบับนี้ ได้นำเนื้อหาสำคัญบางประเด็นในรายงานคู่ขนาน (shadow report) มานำเสนอ โดยนักเขียนแต่ละท่านเลือกประเด็นที่ตนสนใจมาเขียน เพื่อให้ผู้ที่สนใจร่วมศึกษาทำความเข้าใจและติดตามความคืบหน้าในการนำเสนอรายงานของรัฐบาลไทยต่อคณะกรรมการการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ (ICERD) อย่างใกล้ชิดต่อไป

วิวัฒน์ ตามี
บรรณาธิการอำนวยการ

บทบรรณาธิการ

ใต้โค้งฟ้าไกลสุดตา
ต่างถือครองค่าแห่งตน

กดขี่ แข็งขัน จำนวน
ครองค่าคำคนมาษา-

คติภักจันตนา-
วรรณะสูงต่ำต่างกัน

สร้างกรอบจำกัดทางกัน
ถักทอผ่านกาลนานมา

เสกสรรค์ห่มคลุมกายา
เธอ จัน มัน นั่นคือใคร

ก่อเกลียดหักฟันสุมไฟ
ที่ดาวแดนใดไร้สุข?

กอดเกี่ยวพันระทุรยุค
ขวัญใครโยกลายเป็นอื่น

ผันร้ายร้ายซ้ำคำคืน
รู้ร้อนรู้ร้ายไหม้หมอง

รู้โลกยุติธรรมครอง
เสกสรรปั้นแต่งขึ้นมา

"คน" ล้วนคือ "คน" คงค่า
ต่างร่วมโลกหล้าฟ้าเดียว

ต่างพันธุ์พรรณา

ทบท่าวเวียนวน

การให้คุณค่า

มานชาติพันธุ์

ปาวบอกโลกหล้า

โหมโลกลูกไหม้

เพลงใดปลอบปลุก

ปลุกดวงใจตื่น

ล้วนเราทั้งพอง

เผ่าพันธุ์พรรณา

ขวัญเรียม จิตอารีย์
บรรณาธิการ

อนุสัญญาว่าด้วยการขจัด

การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

A small boy strolls down a road lined with dead bodies near the Bergen-Belsen concentration camp, 1945. George Rodger-The LIFE Picture Collection/ Getty Images

มนุษย์เป็นเผ่าพันธุ์ที่ต้องการความเป็นเลิศ มนุษย์มีความต้องการที่จะเหนือกว่าสิ่งมีชีวิตอื่นๆ และมนุษย์มีความเชื่อว่าตนเองพิเศษกว่าเผ่าพันธุ์อื่นๆ บนโลกนี้ แม้กระทั่งเผ่าพันธุ์ที่เป็นมนุษย์ด้วยกันเอง มนุษย์พยายามสร้างความแตกต่างทางชาติพันธุ์ขึ้นระหว่างกันเอง แม้แต่ความแตกต่างของชนชั้นในชาติพันธุ์เดียวกัน ความเชื่อนี้ดูเหมือนจะติดแน่นฝังห่อมมนุษย์โดยตลอดมา การแบ่งแยกสีผิว ชนชั้น เชื้อชาติ ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี สิ่งเหล่านี้ก่อตัวเกิดเป็นปัญหาในระดับโลก สงคราม การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ โศกนาฏกรรมมากมายเกิดขึ้นจากเหตุผลดังกล่าวตลอดประวัติศาสตร์ที่เคยมีมนุษย์เกิดมาบนแผ่นดินโลกนี้

ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวอามาเบีย

นาซีเยอรมัน ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์คนยิว

การสังหารหมู่คนจีนที่นานกิงโดยทหารญี่ปุ่น

ปี ค.ศ. 1915-1923 ชาวเติร์กได้ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวอามาเบียไป 1.7 ล้านคน ปี ค.ศ.1929-1953 มีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในรัสเซียสมัยสตาลินเรื่องอำนาจ ปี ค.ศ.1939-1945 พรรคนาซีเยอรมัน ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์คนยิวไปถึง 11 ล้านคน ปี ค.ศ.1946-1949 ก็ได้เกิดการสังหารหมู่คนจีนที่นานกิงโดยทหารญี่ปุ่น และแม้แต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ที่คร่าชีวิตผู้คนไปนับไม่ถ้วนนั้นก็มิสาเหตุหนึ่งจากลัทธิลัทธิลัทธิของญี่ปุ่นและลัทธิฟาสซิสต์ (Fascism) ของเยอรมันและอิตาลี ที่มีความเชื่อว่าชาติพันธุ์ของตนเองพิเศษเหนือกว่าชนชาติอื่นๆ และสมควรที่จะได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำของโลกนี้ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงและกว้างขวาง จนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ปิดฉากลง นานาประเทศหวั่นวิตกและตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องนี้อย่างยิ่ง จึงได้มีการก่อตั้ง องค์การสหประชาชาติขึ้นในปี ค.ศ.1945 เนื้อหาใจความสำคัญเรื่องหนึ่งในการจัดตั้งครั้งนี้ก็คือ การจัดทำปฏิญญาสากลและกฎหมายระหว่างประเทศที่ว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน จนเกิดเป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) ซึ่งที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ให้การรับรองตามข้อมติที่ 217 A (III) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1948 ต่อจากนั้นก็ได้จัดทำอนุสัญญาอีกหลายฉบับที่รองรับและเชื่อมโยงเรื่องเฉพาะการออกมา เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Form of Discrimination against Women 1979: CEDAW) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child 1989 : CRC) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of the Persons with Disabilities 2006 : CRPD) เป็นต้น และในปี ค.ศ.1965 อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination 1965 : ICERD) ก็ถูกจัดทำขึ้นเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศ อนุสัญญานี้เป็นความมุ่งหวังที่จะขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นบนโลก

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วย การขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบฉบับนี้ถือว่าเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ มีผลบังคับต่อรัฐภาคีสมาชิกมีพันธะผูกพันที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งต่างออกไปจากปฏิญญาสากลหรือคำประกาศร่วม จัดทำขึ้นตามเจตนารมณ์

ขององค์การสหประชาชาติ มีที่มาจากกฎบัตรสหประชาชาติ มาตรา 55 การเคารพอย่างเป็นสากลต่อสิทธิมนุษยชนและคงไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน สำหรับทุกคนโดยไม่มีการจำแนกตามความแตกต่างอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ เพศ ภาษาหรือศาสนา ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฯ ข้อ 2 ทุกคนล้วนมีสิทธิมนุษยชนเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเหตุแห่งความแตกต่างทางเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดทางการเมือง ชาติกำเนิด ทรัพย์สิน หรือสถานะ, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มาตรา 2 กำหนดให้รัฐสมาชิกต้องเคารพสิทธิทั้งหลายที่ปรากฏในกติกานี้ โดยไม่เลือกปฏิบัติ โดยประเทศภาคีสมาชิกมีพันธะผูกพันต้องดำเนินการตามอนุสัญญาฯ คือ

1. การประกันให้เกิดสิทธิในประเทศ จัดให้มีกฎหมายภายในประเทศ การจัดองค์กร ระบบ/กระบวนการทำงาน (ป้องกัน, แก้ไข, เยียวยา) บุคลากร แผนงาน งบประมาณฯ รongรับจากการละเมิดของรัฐและเอกชน
2. การปฏิบัติให้เกิดสิทธิตามที่รับรองไว้ในอนุสัญญาฯ ปฏิบัติตามแผนงาน โครงสร้างภายในที่จัดไว้ ติดตามงาน ปรับปรุงแก้ไข
3. การเผยแพร่หลักการของสิทธิที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฯ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย แนวทางวิธีการ สื่อ เนื้อหา ของการเผยแพร่ แล้วดำเนินการเผยแพร่ ติดตามประเมินผลและ ปรับปรุงแก้ไขต่อไปให้บรรลุผลฯ
4. การจัดทำรายงานสถานการณ์และปัญหาอุปสรรคในประเทศ เสนอ UN จัดเตรียมเค้าโครงรายงาน ทีมงาน เก็บรวบรวมข้อมูล ยกร่าง นำเสนอ ปรับแก้ ส่งรายงาน นำเสนอรายงานต่อ UN รับข้อเสนอมาพิจารณาปรับปรุงฯ

ซึ่งการเสนอรายงานนั้น เสนอครั้งแรกภายในปีแรกนับแต่วันที่อนุสัญญามีผลใช้บังคับ และทุก ๆ 4 ปี หลังส่งรายงานฉบับแรกหรือเมื่อได้รับการร้องขอจากคณะกรรมการฯ

รัฐภาคีถูกกำหนดบทบาทและหน้าที่ที่มีต่ออนุสัญญาดังนี้

- รัฐภาคี ต้อง “*ประมาท*” การเลือกปฏิบัติฯ มี “*นโยบายจัดการเลือกปฏิบัติ*” ส่งเสริมความเข้าใจของชนทุกเชื้อชาติฯ ไม่กระทำการเลือกปฏิบัติฯ รัฐ “*ประกัน*” ว่าเจ้าหน้าที่/หน่วยงานรัฐต้องไม่ทำการเลือกปฏิบัติฯ “*ไม่อุปถัมภ์ช่วยเหลือสนับสนุน*” การเลือกปฏิบัติฯ

ทบทวนนโยบายในระดับต่างๆ และแก้ไข “*ยกเลิกกฎหมาย ระเบียบ*” ที่เอื้อต่อการเลือกปฏิบัติฯ ห้ามหรือยกเลิกการเลือกปฏิบัติฯ รวมทั้งออกกฎหมายที่ใช้ตามความจำเป็น “*สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรที่ประสานหลายเชื้อชาติ*” ไม่สนับสนุนการแบ่งแยกเชื้อชาติ

- เมื่อสถานการณ์เหมาะสม รัฐภาคีมี “*มาตรการพิเศษ*” เพื่อประกันให้มีการพัฒนา และคุ้มครองกลุ่มคนบางเชื้อชาติให้มีสิทธิฯ เสรีภาพขั้นพื้นฐานสมบูรณ์ แต่ต้องไม่ให้เกิดการแบ่งแยกอย่างต่อเนื่องเมื่อบรรลุผลแล้ว
- รัฐภาคีประมาทการแบ่งแยกเชื้อชาติและลัทธิแบ่งแยกผิว และจะป้องกัน ห้าม และขจัดการเลือกปฏิบัติฯ ในพื้นที่รัฐของตน
- รัฐภาคีประมาทการโฆษณาชวนเชื่อที่ว่าชนชาติ กลุ่มบุคคลตามสีผิว เผ่าพันธุ์กำเนิดใดเหนือกว่ากลุ่มอื่น หรือส่งเสริมความเกลียดชังฯ และต้องมีมาตรการดำเนินงานขจัดการเลือกปฏิบัติฯ เหล่านี้
- จะประกาศให้การเผยแพร่/กระตุ้น การกระทำที่รุนแรงต่อ

กลุ่มเชื้อชาติ/สีผิวอื่น การสนับสนุนการเงินต่อกิจกรรม
ชาตินิยมเป็นความผิดและมีโทษ

- จะประกาศให้องค์กร กิจกรรม การโฆษณาที่ส่งเสริม/
กระตุ้นการเลือกปฏิบัติ เป็นสิ่งผิดกฎหมายและต้องห้าม
การเข้าร่วมฯจะมีความผิดและมีโทษฯ
- ไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่รัฐ/องค์กรรัฐ ระดับต่างๆ ไปส่ง
เสริมหรือกระตุ้นให้เลือกปฏิบัติ

รัฐภาคีต้องมีการประกันสิทธิ ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ของคนเชื้อชาติต่างๆ ในรัฐนั้น
- สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากรัฐในเรื่องสวัสดิภาพ จาก
การกระทำความรุนแรงของบุคคล องค์กรใดและเจ้าหน้าที่
รัฐ
- สิทธิทางการเมือง เช่น การลงสมัครรับเลือกตั้ง การลง
คะแนนเสียงเลือกตั้ง การร่วมในรัฐบาล การร่วมใน
กิจกรรมสาธารณะต่างๆ
- สิทธิพลเมืองอื่น เช่น การโยกย้าย พำนักอาศัยในรัฐ การ
เดินทางไปต่างประเทศและกลับประเทศตน การมีสัญชาติ
การสมรสและเลือกคู่การครองครองทรัพย์สิน การรับ
มรดก เสรีภาพทางความคิด การนับถือศาสนา การ
แสดงออก การรวมกลุ่ม การชุมนุมโดยสงบ
- สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เช่น สิทธิในการ
ทำงาน การจัดตั้ง/ร่วมในสหภาพ การมีที่อยู่อาศัย การรับ
บริการสาธารณสุข การศึกษา การเข้าร่วมในกิจกรรมทาง
วัฒนธรรม
- สิทธิในการเข้าถึงสถานที่และบริการใดๆ สำหรับสาธารณะ
ชน เช่น การเดินทางขนส่ง โรงแรม ร้านอาหาร ร้านกาแฟ
โรงละคร สวนสาธารณะ

ประเทศไทยเป็นอีกประเทศที่เข้าเป็นภาคียอมรับใน
อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทาง
เชื้อชาติในทุกรูปแบบ ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ
(accession) เมื่อ 28 มกราคม ค.ศ.2003 และมีผลบังคับกับ
ประเทศไทยตั้งแต่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ.2003 และมี “ถ้อยแถลง
ตีความทั่วไป” ว่า รัฐบาลไทยจะไม่ตีความหรือใช้บทบัญญัติใดๆ ที่

ปรากฏในอนุสัญญา เป็นพันธกรณีเกินกว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายภายในที่บัญญัติไว้การตีความหรือใช้
บทบัญญัติฯ จะจำกัดหรือเป็นไปตามตราสารด้านสิทธิมนุษยชน
ระหว่างประเทศอื่นที่ไทยเป็นภาคี ประเทศไทยจึงเป็นอีกประเทศ
ที่มีพันธสัญญาที่ต้องดำเนินการตามเงื่อนไข และข้อตกลงดังที่กล่าว
ไว้ข้างต้น

ถึงแม้รัฐบาลไทยจะรายงานต่อคณะกรรมการอนุสัญญาฯ
ว่าได้ดำเนินการตามข้อตกลงอย่างดี แต่สถานการณ์ภายในประเทศ
ดูเหมือนไม่เป็นเช่นนั้น ชาวการเลือกปฏิบัติ การดูถูกเหยียดหยาม
ในหลายๆ ด้านเกิดขึ้นให้เห็นได้โดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นชนเผ่า
พื้นเมืองในภาคเหนือ กรณี 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แรงงานข้าม
ชาติ และอื่นๆ อีกมากมาย ดังรายงานคู่ขนานข้อสรุปเชิงสังเกต
เสนอต่อคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ
ในทุกรูปแบบ (ICERD Committee, United Nation to UN-
CERD) เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมด้านกลุ่มชาติพันธุ์และชน
เผ่าพื้นเมือง เรียบเรียงโดย วิวัฒน์ ตามี ในข้อความตอนหนึ่งได้กล่าว
ไว้ดังนี้

อย่างไรก็ตาม บางกฎหมายและนโยบายส่งผลกระทบต่อ
การละเมิดสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มมากเป็นพิเศษ
ยกตัวอย่างเช่น คนชนเผ่าพื้นเมืองจำนวนมากต้องถูกไล่ออกจาก
และยึดครองที่ดินเพราะนโยบาย “ทางคืนผืนป่า” ของรัฐบาลไทย
เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจภายใต้กฎหมายและคำสั่งฝ่ายบริหารที่
เกี่ยวข้องกับป่าไม้และการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น คำสั่งคสช.
64/2557 ในการฟ้องร้องคนชนเผ่าพื้นเมืองในข้อหาบุกรุกป่าสงวน
หรือใช้ทรัพยากรธรรมชาติของหลวง เป็นต้น ในพื้นที่จังหวัด
ชายแดนใต้ รัฐบาลบังคับใช้กฎหมาย “พิเศษ” ด้านความมั่นคงซึ่ง
รวมถึงกฎอัยการศึกและพ.ร.ก. ฉุกเฉิน เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจตาม
กฎหมายเหล่านี้ในการจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับ
เหตุความไม่สงบในค่ายทหารโดยที่ไม่มีหมายจับ

สถานการณ์การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ในปัจจุบันอาจถือ
ได้ว่าดีขึ้นกว่าแต่ก่อน แต่ก็ยังไม่สามารถพูดได้ว่าดีกว่ามากแค่ไหน
และในอนาคตนั้นเรายังหวังว่า การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาตินั้นจะ
หมดไป อันที่จริงการเลือกปฏิบัติหรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่
ว่ารูปแบบใดหรือทางใดก็ไม่ควรเกิดขึ้นทั้งสิ้น

*** ข้อมูลจากเอกสารการอภิปรายเรื่อง “อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ”
โดย นายพิทยา จินาวัฒน์ รองประธานคณะกรรมการศึกษาและพัฒนาแนวทางในการลดปริมาณผู้ต้องขังหญิงคดียาเสพติดในเรือนจำ

ดวงตาสีฟ้าสุดฟ้า (The Bluest Eye)

ผู้เขียน โทนี มอร์ริสัน (Tony Morrison)
 ผู้แปล จันทมาศ แอนเนียบ
 สำนักพิมพ์ไลบรารี เฮ้าส์ พิมพ์ครั้งที่ 1/2563

ผลงานเขียนเล่มแรกของนักเขียนรางวัลโนเบล ปี 1993 เจ้าของเดียวกับ "Belove" ที่เคยชวนอ่านไปแล้ว นวนิยายเรื่องนี้มาจากประสบการณ์วัยเยาว์ของผู้เขียนที่อยู่ในสังคมอเมริกันในช่วงปี 1941 ช่วงที่การเหยียดสีผิวยังเป็นเรื่องปกติ ด้วยความรู้สึกของคนที่ถูกขัง ไม่ใช่แค่คนขาว แต่ยังรวมถึงคนดำด้วยตนเอง คนกลุ่มหนึ่งจึงถูกกักขังไว้ในอุปถัมภ์แห่งสีดำ ขณะที่โลกนี้มีไว้สำหรับคนขาว ตุ๊กตาเด็กเล่นล้วนแต่มีผิวสีขาว ผมสีทองสลวย และดวงตาสีฟ้าที่เปล่งประกายงดงาม เด็กหญิงผิวดำคนหนึ่งจึงปรารถนาอย่างที่สุดที่จะได้ดวงตาสีฟ้ายิ่งกว่าใคร เธอจะมองโลกผ่านดวงตาสีฟ้าคู่นี้ แล้วหวังว่าทุกคนจะปฏิบัติกับเธอต่างจากเดิม ด้วยภาษาที่งดงาม กระชับ จับทุกความรู้สึกมาไว้ในเนื้อความ การเล่าเรื่องด้วยมุมมองและเสียงของเด็กที่ไร้เดียงสา ทั้งยอมจำนนและแข็งขืนต่อการถูกเลือกปฏิบัติจวบจนเติบโตใหญ่ บางอย่างได้หยั่งรากลงในจิตใจ ก่อร่างเป็นความเจ็บที่ก่อสะท้ออยู่ในอก แล้วเราจะได้เห็นว่ามันถูกทำให้สูญสิ้นภายใต้เปลือกแห่งสีได้อย่างไร

ยิ้มไว้โลกนี้ไม่สิ้นหวัง (Life Is Beautiful)

เขียนบท โรแบร์โต เบนนิญี่, วิเซนโซ ครามี
 ผู้กำกับ โรแบร์โต เบนนิญี่
 ปีที่ฉาย ที่อิตาลี 20 ธันวาคม ค.ศ. 1997 / สหรัฐ 23 ตุลาคม ค.ศ. 1998
 ไทย 19 มีนาคม ค.ศ. 1999 (2542)
 ความยาว 116 นาที
 นักแสดง โรแบร์โต เบนนิญี่, นีโคเลตตา บลานชี, จีออร์จีโอ แคนทาร์นี, กุสตีโน ดุราโน
 รางวัล รางวัลภาพยนตร์ต่างประเทศยอดเยี่ยม, รางวัลดนตรีประกอบยอดเยี่ยม และรางวัลนักแสดงนำชายยอดเยี่ยม จากรางวัลออสการ์ปี 1998

ขึ้นชื่อว่าหนังสงครามหลายคนคงไม่อยากดู เพราะกลัวจะพบกับฉากทรานองเลือด ความเศร้าสลดหดหู่ แต่แม้คุณจะไม่กลัวแค่นั้น เราก็อยากชวนคุณดูหนังอิตาลีเรื่องนี้ ซึ่งเป็นหนังที่ผู้กำกับได้ลงทุนแสดงเอง ไม่มีฉากโหดร้ายอย่างคิดกันไว้ เรื่องดำเนินไปด้วยชีวิตของชายเจ้าของร้านหนังสือผู้ตกขบขับ อารมณ์ดีและมองโลกในแง่ดีอยู่เสมอ แต่แล้วอิตาลีก็เข้าสู่สงครามโลกครั้งที่สอง การกีดกันและกวาดล้างชาวยิวได้เริ่มขึ้น โชคร้ายที่ชายผู้นี้เป็นชาวยิว เขาจึงไม่อาจรอดพ้น ต้องเดินทางสู่ค่ายกักกันพร้อมกับภรรยาและลูกชาย เรื่องที่เขาเพียรแค้นขยันได้ปกป้องโลกแห่งความจริงไว้ได้อย่างมิดชิด จนกลายเป็นโลกอีกใบที่ปกป้องลูกชายเขาไว้

หนึ่งในหนังประทับใจไม่รู้ลืมของผู้คน ถึงขนาดว่าชีวิตนี้ต้องดู หนังสงครามที่ทำให้เราหัวเราะได้ตั้งแต่ต้นเรื่อง และตัวละครก็พยายามให้เรายิ้มและหัวเราะไปตลอดทั้งเรื่อง แต่เราจะหัวเราะออกหรือไม่นั้นก็แล้วแต่ผู้ชมแล้วละ แต่ที่แน่ๆ เป็นหนังเต็มเปี่ยมด้วยพลังจริงๆ อย่านได้พลาด ขอบอก

ในความเป็นไทย ใครคือผู้เลือกและถูกเลือกปฏิบัติ

ภาพจาก หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้น ป.1 เล่ม 2 (หลักสูตรปี 2521)

ขณะที่กระแสต่อต้านการเหยียดสีผิว Black Lives Matter ในอเมริกากำลังถูกปลุกขึ้นอย่างดุเดือด จากกรณีการเสียชีวิตของ จอร์จ ฟลอยด์ ชายชาวอเมริกันแอฟริกันที่ถูกตำรวจจับกุมและกดคว่ำหน้าจนขาดอากาศหายใจ เมื่อ 25 พฤษภาคมที่ผ่านมา เขาไม่ใช่รายแรกที่ถูกระงับเช่นนี้ เขาคือรายล่าสุด นับเป็นระยะเวลา 150 กว่าปีมาแล้วก็ได้มีการยุติระบบทาสในอเมริกา แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการเหยียดสีผิวและเชื้อชาติกลับมิได้หมดไปจากสังคมอเมริกัน ยิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ความเหลื่อมล้ำจากการเลือกปฏิบัติยิ่งเด่นชัด จากจำนวนผู้เสียชีวิตจากโควิด-19¹ พบว่าชาวอเมริกันแอฟริกันมีส่วนการเสียชีวิตถึง 92 คนต่อ 100,000 คน ขณะที่คนขาวมีส่วนการเสียชีวิตอยู่ที่ 45 คนต่อ 100,000 คน และยังรวมไปถึงชาวอเมริกันอินเดียนที่ไม่อาจเข้าถึงบริการสาธารณสุขเช่นเขตอนุรักษ์นาวาโฮ แมซัน ตอนกลางของสหรัฐ² ที่ไม่มีทั้งไฟฟ้า ประปา อยู่ห่างไกลจากบริการสาธารณสุข จำนวนผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตจึงพุ่งสูงขึ้นเรื่อยๆ แสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตของพวกเขาแตกต่างจากพลเมืองอเมริกันที่เป็นคนขาวอย่างมาก

ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาเราเห็นการเหยียดหยาม กีดกัน และเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบมานับครั้งไม่ถ้วน นับตั้งแต่การจับกุมกวาดต้อนเอาคนชนเผ่าจากแอฟริกามาขายเป็นทาสของประเทศผู้ล่าอาณานิคม เช่น สเปน โปรตุเกส อังกฤษ ฝรั่งเศส เป็นต้น การบุกยึดครองแผ่นดินและเข่นฆ่าชาวอินเดียนแดงบนแผ่นดินที่เรียกว่าอเมริกา เช่นเดียวกับที่กระทำกับชาวอะบอริจินในออสเตรเลีย

1 <https://www.facebook.com/voathai/photos/a.4247121101994858/4247121778661457/?type=3&theater>

2 <https://www.voathai.com/a/covid19-coronavirus-spreads-through-navajo-nation/5536327.html>

การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว ชาวลลาฟ โรม่า ผู้พิการทางสมอง โอโม เช็กชวล รวมกว่า 12 ล้านคนในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 การสังหารหมู่ชาวอามาเนียร์ในตุรกี 1.5 ล้านคน สงครามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ระหว่างเผ่าทุตซีและฮูตูในรวันดาที่เสียชีวิตไปราว 800,000 – 1,070,000 คนในระยะเวลานึงร้อยวัน ไทหนจะเหตุการณ์จับเอาผู้หญิงเกาหลีไปเป็นนางบำเรอให้กองทัพญี่ปุ่น การสังหารหมู่ที่นานกิงโดยกองทัพญี่ปุ่น การฆ่าและเผาชุมชนชาวโรฮิงญาในพม่า ค่ายกักกันชาวยูเครนในจีน และระบบวรรณะในอินเดีย แม้จะสาธยายไม่หมด แต่ก็นับได้ว่ามีการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติดำรงอยู่กับมนุษยชาติมาตลอดจนถึงวันนี้ ประวัติศาสตร์ไม่ได้สร้างการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันให้กับมนุษย์หรือหหรือ?

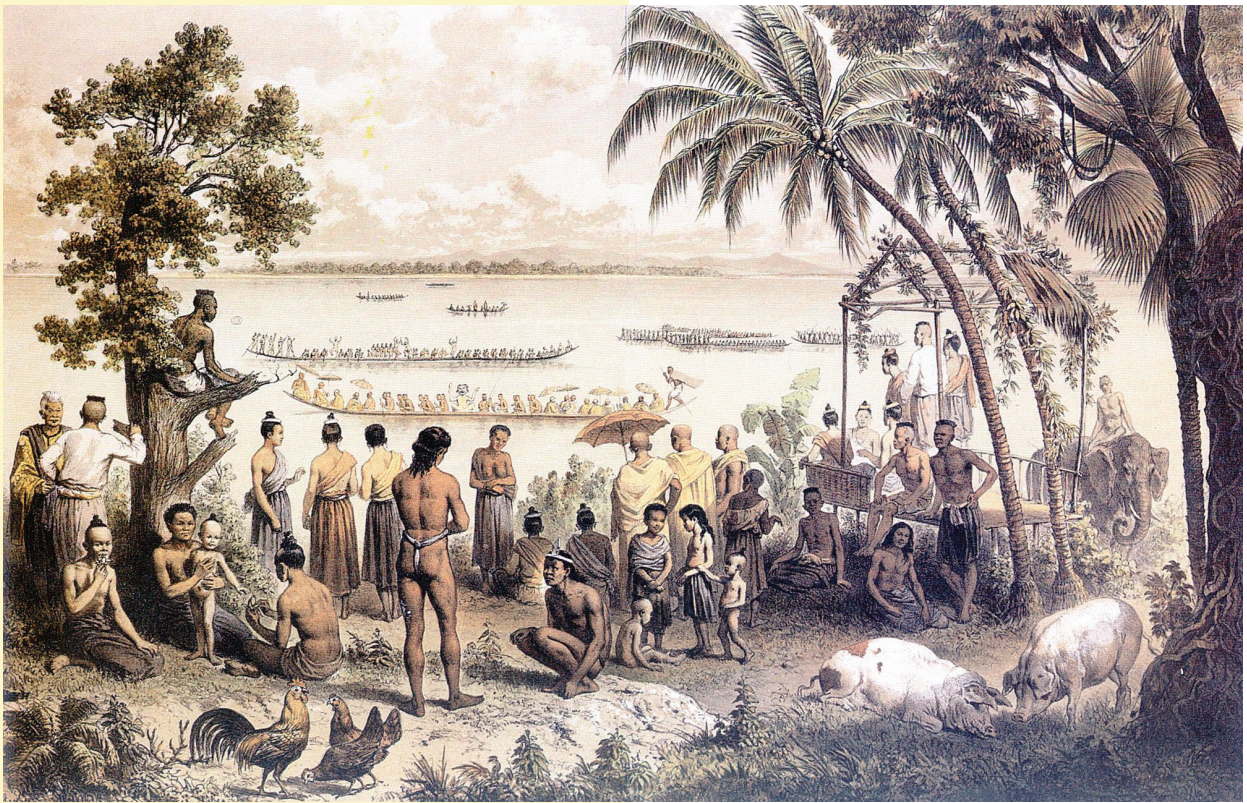
มาถึงเมืองไทยของเราประเทศที่เคยได้ชื่อว่า “สยามเมืองยิ้ม” เมืองที่ผู้คนใจดียิ้มรับนักท่องเที่ยว ยิ้มรับทุกสถานการณ์ดีร้าย ได้รอยยิ้มที่วานั้นในความเป็นไทยยังมีสิ่งใดซ่อนอยู่

จริงอยู่ที่เราไม่ได้มีการเหยียดสีผิว ไม่มีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ แต่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเราไม่มีการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ มันกลืนกลายเป็นวิถีชีวิตและวิถีคิดที่เราคุ้นเคย เช่น โจรได้หัวรุนแรง ชาวเขาตัดไม้ทำลายป่า เผาป่าสร้างมลพิษ มั่งค้ายาบ้า ผู้หญิงอีสานเมียเช่าฝรั่ง ฯลฯ ถ้อยคำเหล่านี้กลายเป็นบทสรุป จำแนกแยกแยะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เชื้อชาติใดเชื้อชาติหนึ่งไว้ และเมื่อมีการผลิตซ้ำด้วยกระบวนการทางสังคม นิยามเหมารวมเหล่านี้จะถูกทำให้เชื่อว่าเป็นจริง ทั้งยังต่อท้ายด้วยคำว่า “ตลอดไป” ด้วยมายาคติเหล่านี้จึงถูกบ่มเพาะผลิตซ้ำจนกลายเป็นสิ่งที่ยากจะเปลี่ยนแปลงไปในที่สุด

ความเป็นคนไทยเริ่มอยู่ในการรับรู้ของเราตั้งแต่เมื่อใด มีใครจำได้ไหม สำหรับผู้เขียนคิดว่าตนเองเริ่มรับรู้ความเป็นคนไทยและชาติไทยตั้งแต่เข้าสู่ระบบการศึกษา เพราะต้องเข้าแถวเคารพธงชาติ หัดร้องเพลงชาติ เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ และที่สำคัญที่สุดคือ เนื้อหาที่รับรู้จากการเรียนการสอนที่หลักสูตรได้สอนความเป็นชาติตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาไปแล้วเราก็ก็นับเชื่อเช่นนั้นมาตลอดโดยไม่มีการตั้งคำถาม เพราะเชื่อว่าเป็นหลักสูตรการศึกษาของชาติ จะต้องมีการจัดเตรียมเนื้อหาอย่างดีพร้อมสำหรับนักเรียนทั่วทั้งประเทศ แต่หาไม่ว่าประวัติศาสตร์ในแบบเรียนได้สร้างความเข้าใจผิดให้กับประชาชนอย่างใหญ่หลวง ทั้งยังส่งผลต่อความคิดความเชื่อในฐานะประชาชนของประเทศสืบต่อมาด้วย

หากใครอายุ 30 กว่าขึ้นไปคงจำกันได้ว่า คนไทยอพยพมาจากเทือกเขาอัลไต ถอยร่นลงมาปักหลักในผืนแผ่นดินไทยและอยู่มาจนถึงปัจจุบัน ครูสอนเช่นนี้มาตลอด นักเรียนก็เชื่อกันไปรุ่นต่อรุ่น วันนี้อาจยังมีหลายคนเชื่อว่าบรรพบุรุษคนไทยอพยพมาจากเทือกเขาอัลไตอยู่ก็เป็นได้ เหตุที่มาของเนื้อหาที่มาจากงานเขียนเรื่อง ‘หลักไทย’ ของขุนวิจิตรมาตรา³ ซึ่งเป็นเพียงเรื่องแต่งที่ส่งเข้าประกวดและได้รับรางวัลในสมัย ร.7 และขุนวิจิตรมาตราก็ได้ยอมรับว่าเขาได้หยิบยืมมาจากงานเขียนของหมอวิลเลียม คลิฟตัน ดอดด์ ผู้เขียน The Thai Race-The Elder Brother of Chinese “ผมเขียนตามของหมอดอดด์ เขาว่าฉันนะ ไม่ใช่ผมมาเม้คขึ้นเองเมื่อไหร่ ผมก็ไม่รู้ (หัวเราะ) ผมไม่รู้หรอก ว่าจริงหรือไม่จริง” ซึ่งนิตยสารศิลปวัฒนธรรม ฉบับมีนาคม 2523 ตีพิมพ์ถ้อยคำดังกล่าวไว้ด้วย และแบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการตามหลักสูตรใน พ.ศ. 2521 ได้ระบุให้ยกเลิกแนวคิดเรื่องคนไทยอพยพจากเทือกเขาอัลไตออกจากแบบเรียน แต่ไม่รู้ทำไมผู้เขียนซึ่งเกิดปี 2523 ก็ยังได้เรียนเนื้อหาที่อยู่ที่สำคัญคือเนื้อหาจากเรื่องแต่งเข้าไปอยู่ในหนังสือเรียนได้อย่างไร และมีใช่เพียงแค่นั้น ยังมีเรื่องท้าวสุรนารี หรือย่าโม ในแบบเรียนประวัติศาสตร์ชั้น ป.2 (หลักสูตรปี 2551) ที่เล่าถึงการช่วยปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ เจ้าเมืองเวียงจันทร์ที่ยกทัพผ่านนครราชสีมาเข้าตีกรุงเทพในสมัย ร.3 จนได้รับการแต่งตั้งเป็นท้าวสุรนารี แต่ยังมีวิทยานิพนธ์ เรื่อง ‘การเมืองในอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี’ ของสายพิน แก้วงามประเสริฐ ได้นำเสนอว่า คุณหญิงโมไม่น่าจะมีตัวตนอยู่จริง พร้อมทั้งตั้งคำถามว่าวีรกรรมต่างๆ นั้นเกิดขึ้นจริงหรือไม่ รวมทั้งการเร่งรีบสร้างอนุสาวรีย์นั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการเมืองในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามหรือไม่ และต่อมาวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้รับรางวัลวิทยานิพนธ์ดีเด่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี 2536 และสำนักพิมพ์มติชนได้ตีพิมพ์เป็นหนังสือจำหน่ายในปี 2538 แต่เรื่องราวของย่าโมก็ยังคงบรรจุลงหนังสือเรียนในอีกสิบกว่าปีต่อมาได้ นำแปลกใจว่าเป็นไปได้อย่างไร ไม่เพียงเท่านั้นยังมีเรื่องราวของหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 จากสมัยสุโขทัย ที่เล่าถึงการสร้างตัวอักษรลายสือไทย ราวปี 1821 ซึ่งเป็นต้นแบบของตัวอักษรไทยในปัจจุบัน โดยพ่อขุนรามคำแหง ที่บรรจุในแบบเรียนประวัติศาสตร์ชั้น ป.4 (หลักสูตรปี 2551) แต่จากบทความเรื่อง ‘หลักศิลาจารึกฉบับที่ 1 กับปัญญาชนรุ่นรัชกาลที่ 3-4 พิมพ์เขียวสำหรับอนาคตที่ใช้การไม่ได้ ของ ไมเคิล ไรท์’

3 <https://www.tcijthai.com/news/2014/02/scoop/5154> บทความสำรวจแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย เมื่อ ‘ชาติ’ เป็นเครื่องมือทางการเมือง โดย วิวิธธรรม รักถิ่นกำเนิด

กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ บริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขง (ลายเส้นฝีมือชาวยุโรป พิมพ์ครั้งแรก ค.ศ. 1873) ภาพจาก www.silpa-mag.com/culture/article_2224

ตีพิมพ์ในนิตยสารศิลปวัฒนธรรม ฉบับเดือนกรกฎาคม 2543 ได้สรุปว่าเพราะความกังวลของชนชั้นปกครองที่มีต่อการขยายอำนาจของอังกฤษที่เข้ามาในไทย จึงได้จึงได้สร้างรัฐในอุดมคติของไทยที่เรียกว่า สุโขทัย และบันทึกในหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 เหตุเพื่อแสดงหลักฐานให้นานาชาติรู้ถึงความมีอารยธรรมไทยมาช้านาน ตั้งแต่สมัยสุโขทัย ดังนั้นศิลาจารึกหลักที่ 1 จึงถูกสร้างขึ้นสมัยรัชกาลที่ 3 โดยพระภิกษุเจ้าฟ้ามงกุฏ (รัชกาลที่ 4) กับผู้รู้และสานุศิษย์ของพระองค์ หากแบบเรียนจะเล่าเนื้อหาเช่นที่ไม่เคลียร์ ได้ศึกษาและนำเสนอไว้และเปิดประเด็นไว้สู่การศึกษา วิพากษ์วิจารณ์เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อไปในอนาคตก็จะเป็นการดีต่อนักเรียนที่จะได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์อย่างถูกต้อง แต่ทำไมถึงยังทำให้นักเรียนต้องย้อนกลับไปถึงสมัย ร.3 ที่มีการค้นพบหลักศิลาจารึก นี้เทียบเท่ากับว่ากระทรวงศึกษาได้ปกปิดและจำกัดความรู้ต่อนักเรียนด้วยใจหรือไม่

นอกจากการสร้างชาติแล้วยังมีการเสียดินแดนที่ทำให้ภาพของรัฐไทยมีความชัดเจน จากเนื้อหาในแบบเรียนชั้น ม.3 หัวข้อการเสียดินแดนในสมัย ร.4 และ ร.5 บอกว่ามีการเสียดินแดนถึง 6 ครั้ง ตอนที่ผู้เขียนได้เรียนก็ตื่นตะลึงกับแผนที่ของประเทศที่กว้าง

ขวางมาก ลาว พม่า กัมพูชา แม้แต่มาเลเซียก็เป็นของเราหมด น่าเสียดายที่ต้องเสียไปเพื่อรักษาพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ จากเนื้อหาที่ว่าเสียเขมรให้อังกฤษในสมัย ร.4 เสียสิบสองจุไทให้ฝรั่งเศสสมัย ร.5 เสียฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้ฝรั่งเศส สมัยวิกฤต รศ.112 แล้ว ยังต้องเสียฝั่งขวาของแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศสอีกเพื่อแลกกับจันทบุรีที่ถูกยึดในปี 2446 จากนั้นก็เสียเขมรเพิ่ม และสุดท้ายเป็นการเสียไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู และปะลิส หรือบริเวณประเทศมาเลเซียในปัจจุบันให้แก่อังกฤษ ในปี 2453 พอครูสอนมาถึงตรงนี้ผู้เขียนและเพื่อนร่วมห้องต่างโอดครวญว่าเสียดายแผ่นดินไทยกันยกใหญ่ คิดดูสิว่าขนาดเด็กยังถูกทำให้เชื่อเช่นนั้น แต่เอาเข้าจริงแล้วรัฐไทยหรือสยามไม่เคยมีการเสียดินแดนเลย เพียงแต่ไม่อาจเอาชนะการผนวกดินแดนของรัฐอิสระต่างๆ ให้มาเข้ากับฝ่ายตนได้ งานศึกษาเรื่อง ‘ประวัติศาสตร์ไทยแบบราชาชาตินิยม’ ของ ศ.ดร.ธงชัย วินิจจะกูล อธิบายว่าไทยเสียดินแดนให้ชาติตะวันตกเป็นผลจากการเขียนประวัติศาสตร์แบบราชาชาตินิยม สยามมิได้เป็นเจ้าของรัฐอิสระที่ปกครองตนเองแล้วเลือกเข้ากับฝรั่งเศสหรืออังกฤษดังที่ได้กล่าว ทั้งสยามเองก็ยังมีแผนที่เขตแดนชัด และแบบเรียนยังได้สร้างประวัติศาสตร์ของชาติจากอาณาจักรสุโขทัย สืบทอดมาเป็น

อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ที่สำคัญคือเป็นประเทศเอกราชเดียว ในภูมิภาคนี้ ทั้งที่ความเป็นชาติไม่เคยเกิดขึ้น หัวเมือง แคว้นแคว้น ต่างๆ ต่างเป็นรัฐอิสระจะขึ้นต่อกันหรือไม่ก็ได้แล้วแต่สถานการณ์ ไม่ต่างจากหมู่บ้านบางระจัน เมืองวิเศษไชยชาญที่ต่อสู้กับทหารพม่าที่ ยกทัพมาตีอยุธยา พวกเขาทำเพื่อปกป้องตนเองจากการถูกปล้นชิง เสบียงอาหารโดยมีได้มีสำนึกว่าตนเป็นสยามหรือไทยแต่อย่างใด (จากหนังสือ ชาตินิยมในแบบเรียนไทย อ.สุนทร ชุตินทรานนท์และคณะ) แต่แบบเรียนประวัติศาสตร์ ป.5 (หลักสูตรปี 2551) บอกว่า ชาวบ้านบางระจันตั้งค่ายขึ้นเพื่อขัดขวางการรุกรานของพม่า เรื่อง บางระจันนี้ผู้เขียนเองก็ได้เรียนในหนังสือเรียนภาษาไทย มานะ มานี ปิติ ชูใจ ชั้น ป.5 เล่ม 1 บทที่ 6 "บางระจันรำลึก" จำได้ว่าสนุกและ ตื่นเต้นมาก เป็นตอนที่ขู่ว่าจะไปหมู่บ้านบางระจันตอนเกิดศึก ปิติ มานะ และวีระโตเป็นหนุ่มได้ออกรบด้วย นับว่าเป็นแบบเรียนที่ ปลุกฝังรัฐชาติได้อย่างมีชั้นเชิง แม้จะเรียนมานานแล้วก็ยังไม่เคยลืม

แล้วระบบการศึกษาให้อะไรกับเรา เนื้อหาต่างๆ ในแบบเรียน บอกอะไรเราบ้าง ลองคิดดีๆ ก็จะเห็นตัวเราผู้รับความรู้ ความเป็น ชาติไทย วีรบุรุษ วีรสตรี แม่ทัพ ขุนศึก ประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นตัว ละครร่วมและเป็นตัวร้ายบ่อยครั้ง หลายคนยังติดปากกับคำว่า "พม่า เมาเมือง" อยู่เลย ในแผ่นดินไทยนี้เราเห็นคนชาติพันธุ์อื่นนอกจากคน ไทยหรือไม่ คำว่า "คนไทย" คืออะไร ต่อมาเมื่อถึงคาบเรียน สังคมศึกษาเราก็จะได้เห็นแผนที่ป่าไม้สีเขียวที่ค่อยๆ ลดลงทุกปี เพราะมีการตัดไม้ทำลายป่าของชาวเขา การทำไร่เลื่อนลอยจนภูเขา หัวโล้น ทำให้เกิดภัยพิบัติต่างๆ เช่น แห้งแล้ง น้ำป่าไหลหลาก ไฟป่า มลพิษ แม้ว่าสินค้าส่งออกของไทยตั้งแต่อดีตจะเป็นไม้สักก็ตาม ซึ่ง การสัมปทานป่าของรัฐเริ่มตั้งแต่ปี 2500 เพิ่งหยุดเมื่อปี 2532 นี่เอง แต่เราก็ยังไม่เคยได้เรียนเรื่องการสัมปทานป่าไม้ของรัฐ การ เปลี่ยนแปลงการปกครอง กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ความสัมพันธ์กับ ประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น ด้วยเนื้อหาที่ไม่ครบถ้วนรอบด้าน ความ เข้าใจของผู้เรียนจึงแหงนหัววัน ไม่ปะติดปะต่อ และบิดเบียวจนถึง เข้าใจผิดได้โดยเดียว ยกตัวอย่างง่ายๆ จากเรื่องท้าวสุรนารีหรือย่าโม พonganเขียน 'การเมืองในอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี' ได้รับการเผยแพร่ ก็เกิดกระแสต่อต้านผู้เขียน ไม่ยอมรับความจริงอีกด้านที่ถูกนำเสนอ ไม่ต่างจากเรื่องเขาพระวิหารที่ถกเถียงกันว่าเป็นของไทยหรือกัมพูชา ทั้งยังถูกนำมาเป็นชนวนความขัดแย้งเพื่อเหตุผลทางการเมืองหลาย ต่อหลายครั้ง แม้ศาลโลกจะตัดสินให้เป็นดินแดนส่วนของกัมพูชาแล้ว

ก็ตาม การผลิตซ้ำทางการศึกษาบนฐานความรู้ที่ผิดพลาด ไม่มีการ ตั้งคำถาม ตรวจสอบซ้ำ เพื่อให้ครอบคลุมและทันต่อยุคสมัยจึงส่ง ผลต่อการคิดวิเคราะห์ของประชาชนตามมา คนไม่น้อยยังเชื่อกัน ว่าป่าของประเทศไทยหมดลงเพราะการตัดไม้ทำลายป่าของชาวเขา ยิ่งเกิดวิกฤตหมอกควัน pm 2.5 ขึ้นพร้อมกับสภาพไฟไหม้ป่า ความ รู้ที่เคยได้รับจึงถูกประกอบสร้าง เป็นเหตุเป็นผลสร้างผู้ร้ายขึ้น ผู้ที่ ถูกเลือกให้รับบทนี้คือ กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่บนพื้นที่สูง อยู่ในเขตป่า แม้พวกเขาจะช่วยกันทำแนวกันไฟป้องกันไฟป่า มีการลาดตระเวน เผาไร่ร้าง มีกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกับป่าในรูปแบบป่าชุมชน แต่มีวาง ถูกมองเป็นผู้ร้ายอยู่ดี การทำไร่หมุนเวียนจึงยังเป็นไร่เลื่อนลอย ป่า ไนโมทัศน์ของคนส่วนใหญ่จึงเป็นป่าที่มีแต่ต้นไม้ น้ำตก สัตว์ป่า จึงไม่ต่างจากสีเขียวบนแผนที่ในห้องเรียน ป่าที่คุณถือตัวเป็น เจ้าของ แต่มีใช้ป่าที่มีคนอยู่ในนั้น มีเห็ดตลบ หนอนไม้ ไช้มดแดง

พหุวัฒนธรรมจะช่วยสร้างเสริมการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน การลดอคติ และยอมรับความแตกต่าง ซึ่งจะเป็นการเตรียมพร้อมที่ดีสู่การใช้ชีวิตในโลกสมัยใหม่ที่เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น การศึกษาจึงไม่ควรหยุดอยู่กับที่ กับวัฒนธรรมและองค์ความรู้ที่แช่แข็งไว้ แต่ควรหมุนไปพร้อมๆกับโลก แต่ก่อนจะไปถึงขั้นนั้นยังมีอีกประเด็นที่สำคัญไม่แพ้กัน คือ ภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน นอกจากภาษาไทยกลางที่ใช้เป็นภาษาหลักแล้ว ควรใช้ภาษาแม่ร่วมด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้มากขึ้นโดยอาศัยพื้นฐานที่มีเป็นตัวช่วย จากกรณีการอ่านออกเขียนได้และเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนของเด็กรายหนึ่งที่ได้จากตัวอย่างของนักเรียนโครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 ร้อยละ 72.5 สอบผ่านเกณฑ์การศึกษาขั้นพื้นฐานรายวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และทักษะการอ่านสูงกว่าโรงเรียนคู่เทียบ ซึ่งได้คะแนนเพียงร้อยละ 44.5 อย่างมีนัยสำคัญ ทุกระดับชั้น

หนอนรด่วน ผักหวาน และนานาอาหารจากป่าที่คนในเมืองชอบกินนัทหนา ข้าวไร่บางชุมชนยังถูกบังคับให้โยกย้ายออกจากผืนป่าจากการประกาศเขตอุทยานทับที่ ถูกแย่งที่ทำกินจากนโยบายทางคืนผืนป่าของรัฐบาล ผู้ที่ไม่รู้ข้อมูลรอบด้านหรือมีทัศนคติต่างพลอยเห็นดีเห็นงามด้วย ขณะที่โรงแรม รีสอร์ทท แม้กระทั่งบ้านพักของเจ้าหน้าที่ศาลก็ยังสร้างในพื้นที่เขตป่าได้อย่างออกหน้าออกตา เช่นนี้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมหรือไม่

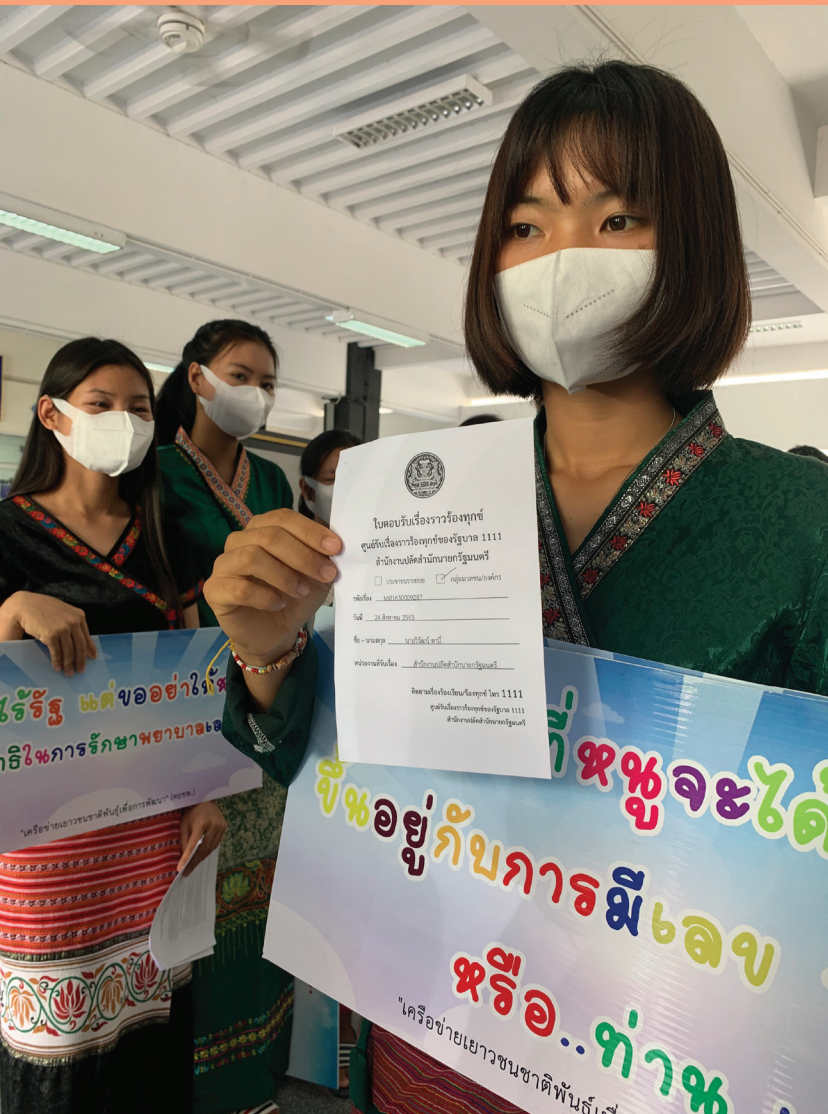
นอกจากการศึกษาจะมีส่วนในการปลูกฝังความคิดความเชื่อที่ผิดแล้ว การศึกษายังแยกผู้เรียนออกชุมชนท้องถิ่นของตน เพราะการเรียนที่ไม่สอดคล้องกับวิถีที่เป็นอยู่ เช่นแต่ละภูมิภาคห้องรับแขกไม่ได้นั่งโซฟาเหมือนกันทุกบ้าน ห้องครัวก็ไม่ได้มีไมโครเวฟเหมือนกันทุกครัว ทั้งเรื่องอาหารการกิน อาชีพ ทรัพยากร สังคม และวิถีวัฒนธรรมล้วนแตกต่างกันทั้งสิ้น แม้ตอนนี้จะมีการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมภูมิภาคอื่นที่กว้างขวางขึ้น แต่ก็ไม่ควรละเลยวัฒนธรรมอันเป็นรากเหง้าของเด็ก บางโรงเรียนมีหลายชาติพันธุ์เรียนร่วมกัน เช่น โรงเรียนตะเข็บชายแดน โรงเรียนบนพื้นที่สูง โรงเรียนชายแดนใต้ หรือแม้แต่โรงเรียนในเมืองที่รับเด็กขาดโอกาสจากทุกกลุ่ม ทั้งเด็กปกากะญอ ม้ง ลีซู ไทใหญ่ อาข่า ลัวะ มอญ มลายู มอแกน ฯลฯ และยังมีศาสนาที่แตกต่างกัน เช่น พุทธ คริสต์ อิสลาม หรือความเชื่อตามกลุ่มชาติพันธุ์ของตน โรงเรียนจึงต้องสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม การศึกษาแบบ

การศึกษาจึงเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่หากระบบการศึกษาไม่ได้สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่เยาวชนอนาคตของชาติ ผลกระทบที่ตามมาจะเกิดแก่ทรัพยากรมนุษย์และการอยู่ร่วมในประเทศ รวมไปถึงทัศนคติต่อประเทศเพื่อนบ้าน แม้โลกทุกวันนี้เราสามารถเรียนรู้ได้อย่างกว้างไกลด้วยอาณาเขตของโลกออนไลน์ แต่การอยู่ร่วมคือโลกจริงของทุกคน ในความเป็นไทย เรายังเลือกปฏิบัติต่อกัน ยังสร้างกรอบตีตราผู้อื่นยังเรียกผู้อื่นว่า ลาว หน้าลาบ ตลาด่าง แจ็ก บ้านนอก อีตู่ อีดำ ไอ้อ้วน ฯลฯ บางครั้งเราเป็นผู้เลือกปฏิบัติต่อผู้อื่น บางครั้งผู้อื่นก็เลือกปฏิบัติต่อเรา ทุกการปฏิบัติต่อกันเราล้วนเป็นผู้เลือกทั้งสิ้น แต่สิ่งที่อยู่เหนือเราขึ้นไปคือโครงสร้างและระบบบริหารจัดการของประเทศที่มีผลต่อการกำกับดูแลคุณภาพชีวิต บังคับให้เลือกบนทางเลือกที่น้อยนิด เช่นที่เราได้ประสบพบเจอกันมาแล้วในระบบการศึกษา คุณคิดว่าประเทศไทยควรเลือกปฏิบัติต่อประชาชนของตน เช่นไร และเราผู้เป็นประชาชนอย่าเลือกที่จะ “ไม่เลือก” เรียกร้องสิทธิที่มีพึงได้ของตน

การรายงาน 7 ประเด็นสำคัญ

เรื่องการขจัดการเลือกปฏิบัติ ทางเชื้อชาติ ต่อองค์การสหประชาชาติ

บทความพิเศษ

เรื่องและภาพ : พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ
ผู้อำนวยการมูลนิธิผสานวัฒนธรรม

สถานการณ์ สิทธิมนุษยชน

เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2563 ที่ผ่านมาองค์การสหประชาชาติได้เผยแพร่แนวคำถามที่องค์การเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชนได้จัดส่งในเว็บไซต์ขององค์การสหประชาชาติ คณะกรรมการด้านการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติขององค์การสหประชาชาติกำหนดให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยฉบับรวมครั้งที่ 4 ถึงครั้งที่ 8 โดยให้ทุกภาคส่วนจัดส่งคำถามถึงรัฐบาลไทยเพื่อเตรียมตัวในการประชุมทบทวนรายงานของรัฐบาลไทยในเดือนสิงหาคม 2563 ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ แต่เนื่องจากสถานการณ์โควิดทำให้การประชุมต่างๆ ขององค์การสหประชาชาติเลื่อนไปอย่างไม่มีกำหนด

ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติตั้งแต่ปี 2546 และมีผลบังคับใช้แล้วในการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับกลุ่มชนเผ่าพื้นเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย โดยประเทศไทยจะต้องส่งรายงานรัฐเพื่อประกอบการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนเรื่องการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ เป็นรายงานฉบับแรกที่รวบรวมอดรายงาน 3 ฉบับ โดยเมื่อ 8 ปีที่แล้ว ซึ่งเป็นที่ล้ำชามากและกลไกคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยก็ไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนขาดโอกาสในการได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนโยบายที่เกี่ยวข้องไปอย่างน่าเสียดาย

ปกติแล้วการนำเสนอรายงานอย่างเป็นทางการคือการนำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ (ICERD COMMITTEE) เป็นหน้าที่ของภาคีสมาชิกตามอนุสัญญา ที่ทุกๆ 2 ปีจะต้องนำเสนอรายงานสำหรับภาคประชาชนเราในฐานะประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการเลือกปฏิบัติและองค์กรสิทธิมนุษยชนที่ทำงานมีบทบาทที่จะต้องเขียนรายงานคู่ขนาน(Shadow Report) เพื่อให้รายงานรัฐบาลไทยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงไม่ใช่เป็นการตรวจสอบรายงานรัฐบาลโดยตรง พวกเราในนามภาคประชาชนเขียนรายงานได้ติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการ ICERD ก่อนเพื่อให้มีการจัดประชุมให้พวกเรานำเสนอรายงานเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ ICERD ด้วย

มูลนิธิसानวัฒนธรรม (CrCF) เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรในกรุงเทพมหานครให้การช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่ผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงของรัฐและสนับสนุนการปฏิรูประบบยุติธรรมในไทย มูลนิธิให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือกลุ่มคนชายขอบ โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์และชนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ใกล้ชายแดนไทยและพื้นที่ความรุนแรงทางอาวุธ ในบริบทของจังหวัดชายแดนใต้ มูลนิธิसानวัฒนธรรมได้ร่วมกันรวบรวมประเด็นสำคัญในการนำเสนออย่างน้อย 7 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) แม้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (รัฐธรรมนูญปีพ.ศ. 2560) ได้รับรองหลักการความเสมอภาคตามกฎหมายและการไม่เลือกปฏิบัติฯ อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังไม่ได้มีกฎหมายเฉพาะเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทั้งเรื่องการส่งเสริมและเรื่องการกำหนดบทลงโทษหากมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนบนพื้นฐานการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติเกิดขึ้น

2) กฎหมายพิเศษเพื่อปราบปรามการก่อความไม่สงบ การก่อการร้ายและผลกระทบต่อประชากรท้องถิ่นโดยเฉพาะชาวมลายูมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลไทยได้บังคับใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามการก่อความไม่สงบที่รวมถึงพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 กฎอัยการศึกและพร.ก.ดังกล่าวนำมาสู่อำนาจพิเศษในการปฏิบัติการปราบปรามการก่อความไม่สงบและต่อต้านการก่อการร้าย รวมถึงการปิดล้อมและค้นหา การจับกุม และการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยในการก่อความไม่สงบเพื่อสอบปากคำในค่ายทหาร ทั้งที่ผู้กระทำผิดดังกล่าวไม่ได้กระทำความผิดทางอาญา การบังคับใช้กฎหมายและเหตุผลในการดำเนินการกับชาวมลายูมุสลิมโดยรัฐบาลไทยได้รายงานว่าไม่มีการทำประวัติทางเชื้อชาติ (Racial Profiling) อย่างไรก็ตามรัฐไทยไม่ได้มีระเบียบวิธีหรือหลักฐานสนับสนุนที่ชัดเจนในการประเมินสถานการณ์ อย่างไรก็ตามมูลนิธิได้พบว่าทหารมักสั่งให้ชาวมลายูมุสลิมหยุดที่ด่านตรวจของกองทัพทั้งที่ไม่มีพฤติกรรมน่าสงสัยใดๆ และมีการบังคับให้ถ่ายรูปพร้อมบัตรประจำตัวประชาชนโดยไม่แจ้งวัตถุประสงค์ ในปีพ.ศ. 2558 คณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติพบว่าการเก็บรวบรวมดีเอ็นเอ

คือการทำประวัติทางเชื้อชาติ (Racial Profiling) เพราะเจ้าหน้าที่มักสันนิษฐานว่าชาวมลายูมุสลิมเป็นผู้ต้องสงสัยก่อการร้ายด้วยเชื้อชาติของพวกเขา อย่างไรก็ตามกองกำลังความมั่นคงของไทยก็ยังคงเก็บดีเอ็นเอชุมชนชาวมลายูมุสลิม โดยอ้างว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้จะนำไปสู่การตัดสินโทษผู้ต้องสงสัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในปีพ.ศ. 2562 มูลนิธิฯได้รับรายงานว่ามีกรณีการเก็บรวบรวมดีเอ็นเอไปอย่างน้อย 139 กรณี ภายหลังจากมูลนิธิฯได้ตรวจสอบว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นความจริง ยิ่งไปกว่านั้นในเดือนเมษายน 2019 มีชายประมาณ 20,000 คนในจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวมลายูมุสลิมถูกเก็บดีเอ็นเอระหว่างการเกณฑ์ทหารไปโดยไม่ได้ได้รับความยินยอมและแจ้งล่วงหน้า อย่างไรก็ตามก็ตีทหารเกณฑ์ในส่วนอื่นๆ ของประเทศไทยกลับไม่ได้รับการเก็บดีเอ็นเอ มูลนิธิฯและองค์กรพันธมิตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความกังวลว่าการใช้เทคโนโลยีจดจำใบหน้าในพื้นที่ชาวมลายูมุสลิมจะละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและเสรีภาพของประชาชน การทำประวัติทางเชื้อชาติดังกล่าวอาจนำไปสู่การจับกุมและดำเนินคดีกับผู้บริสุทธิ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของกฎหมายต่อต้านการก่อความไม่สงบ กฎอัยการศึก และพ.ร.ก. ฉุกเฉิน

3) ผู้หญิงมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ต้องเผชิญกับภัยคุกคามที่เพิ่มขึ้นจากการเลือกปฏิบัติและความรุนแรง เนื่องจากความแตกต่างทางศาสนา เชื้อชาติ และเพศ ทั้งจากสังคมภายในชุมชนและสังคมภายนอกของพวกเธอ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ซึ่งเป็นศูนย์จัดทำเอกสารชุดหนึ่งรายงานว่ามีผู้หญิง 70 คนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากรายงานผู้เสียชีวิต 423 คน ในปีพ.ศ. 2562 นอกจากนี้ผู้หญิงจำนวนหนึ่งยังจำเป็นต้องรับภาระหน้าที่เป็นผู้จุนเจือครอบครัวแม้จะมีข้อจำกัดด้านการศึกษาและการจ้างงาน เนื่องจากเป็นผู้เสาหลักของครอบครัวคือสามีหรือบิดา ถูกสังหารโดยการใช้อาวุธหรือการปะทะกันระหว่างกองกำลังติดอาวุธ กองกำลังทหารบางหน่วยได้ควบคุมตัวภรรยาของผู้สงสัยในการก่อความไม่สงบมากขึ้น ผู้หญิงเหล่านี้อาจถูกทรมานทางด้านจิตใจเพื่อให้รับสารภาพ หรือเพื่อใช้ในการหาข่าวของหน่วยงานด้านความมั่นคง ในปีพ.ศ. 2562 มีผู้หญิงอย่างน้อย 8 คนถูกควบคุมตัวในหน่วยสอบสวนทางทหารโดยอ้างกฎหมายพิเศษเพื่อการปราบปรามการก่อความไม่สงบและการก่อการร้าย แม้ว่าพวกเธอจะไม่ใช่ผู้กระทำความผิดกฎหมายก็ตาม นอกจากนี้ ผู้หญิง 1 ใน 8 คนถูก

ตั้งข้อหาหลังถูกควบคุมตัวเนื่องด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 168 (ช่วยเหลือและสนับสนุน) ว่าด้วยการให้ที่พักแก่ผู้ต้องสงสัยในการก่อความไม่สงบ ภรรยาและลูกของผู้ต้องสงสัยถูกบังคับให้เข้ารับการเก็บดีเอ็นเอระหว่างการดำเนินการค้นหาและจับกุม พวกเขาทั้งหมดถูกขอให้ลงชื่อในแบบฟอร์มยินยอมหลังจากการตรวจเก็บดีเอ็นเอ แต่พวกเขาบอกว่าตนไม่ได้รับการแจ้งล่วงหน้า ตนเองไม่ประสงค์ให้ความยินยอม นอกจากนี้ในชุมชนชาวมลายูมุสลิมพวกเขาายังต้องเผชิญกับความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงในสังคมผู้ชายเป็นใหญ่และอุปสรรคทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งที่เกิด

โครงสร้างเศรษฐกิจ ทางศาสนาและทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ศูนย์ส่งเสริมสิทธิสตรีและให้คำปรึกษาภายใต้คณะกรรมการอิสลามจังหวัดนราธิวาสรับร้องเรียนกรณีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวถึง 760 กรณี จากผู้หญิงมลายูมุสลิมตั้งแต่เดือนมกราคม 2560 ถึงตุลาคม 2562 อย่างไรก็ตามผู้หญิงหลายคนขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิของตน และกลัวการถูกตราหน้าจากสังคมอนุรักษ์นิยมหากเขาพูดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของตัวเอง เลสเบี้ยนและผู้หญิง

ข้ามเพศต้องทนทุกข์ทรมานจากกระบวนการทำให้เป็นชายขอบ (Marginalization) ที่รุนแรงยิ่งขึ้น ในปี 2560 สโมสรฟุตบอล ที่ให้พื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิงในท้องถิ่นและกลุ่มผู้หลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) เพื่อแสดงรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศของพวกเขา ถูกขู่และถูกคุกคามจากผู้นำศาสนาอิสลาม โดยผู้นำดังกล่าวกล่าวหาพวกเขาว่า “เผยแพร่ความคิดเรื่องรักร่วมเพศ” ในชุมชนมลายูมุสลิม

4) กลุ่มชนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ในป่า/อุทยานแห่งชาติ/พื้นที่สงวน ชนพื้นเมืองจำนวนมากที่ถูกกล่าวหาว่ารุกล้ำพื้นที่ป่าสงวนหรือหาประโยชน์จากทรัพยากรชาติในพื้นที่ดังกล่าว นโยบายการทวงคืนพื้นที่ป่าของรัฐบาลไทยส่งผลให้มีการบังคับใช้มาตรการ

ความยากลำบากของบุคคลไร้สัญชาติในการขอรับสัญชาติไทยหรือเข้าถึงสถานะทางทะเบียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเยาวชนผู้ไร้สัญชาติ เยาวชนไร้สัญชาติหรือเยาวชนที่ไม่มีสถานะในการลงทะเบียนไม่สามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนรัฐบาลได้ ณ ขณะนี้มีเยาวชนกลุ่มดังกล่าวทั้งหมดอยู่ 90,640 คน แต่มีเพียง 2,789 คนที่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุข ส่วนจำนวนที่เหลือยังคงอยู่ระหว่างดำเนินการ มูลนิธิสถานวัฒนธรรมและองค์กรพันธมิตรมีความกังวลเกี่ยวกับประชากรชนเผ่าพื้นเมืองที่ยังไม่ได้รับสิทธิการเป็นพลเมืองเต็มรูปแบบ เช่นประชาชนที่มีหมายเลข ID “0” หรือ 0-xxxx-89xxx-xx-x โดยกรณีดังกล่าวยังคงมีอย่างน้อย 152,869 รายการที่ยังอยู่ระหว่างดำเนินการเนื่องจากการขอสิทธิในความเป็น

ขับไล่และการยึดที่ดิน มีรายงานว่าในช่วงครึ่งแรกของปีพ.ศ. 2562 มีการฟ้องคดีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้กับประชาชนผู้ยากไร้มากกว่า 1,830 คดีภายใต้นโยบายการทวงคืนพื้นที่ป่า อีกทั้งในปีพ.ศ. 2563 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติฉบับใหม่จะมีผลบังคับใช้ กฎหมายดังกล่าวจะนำมาซึ่งความเสี่ยงของชนเผ่าพื้นเมืองมากขึ้นต่อไป เนื่องจากเจ้าหน้าที่ยังคงมีอำนาจกำหนดที่จะอนุญาตให้พวกเขาอยู่และใช้ประโยชน์ในดินแดนบรรพบุรุษของพวกเขาหรือไม่ ดังนั้นชุมชนชาวพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติจะเสี่ยงต่อการสูญเสียสิทธิในที่ดินและวิถีการดำรงชีวิตดั้งเดิมของพวกเขา

5) การเข้าถึงความเป็นพลเมืองและการบริการสาธารณสุข มูลนิธิสถานวัฒนธรรมและองค์กรพันธมิตรมีความกังวลเกี่ยวกับ

พลเมืองเป็นกระบวนการที่ยาวนานและซับซ้อน อย่างไรก็ตามหากไร้ซึ่งสิทธิความเป็นพลเมืองอย่างเต็มรูปแบบชนกลุ่มน้อยบางคนก็ถูกจะกีดกันจากการบริการสาธารณะรวมถึงการดูแลสุขภาพถ้วนหน้า (Universal Health Care) และไม่ได้รับโอกาสในการศึกษาที่สูงขึ้น รวมทั้งสถานการณ์ของชาวมอแกนเป็นชาวพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย-พม่าในทะเลอันดามัน ในอดีตพวกเขาใช้ชีวิตเป็นนักล่าสัตว์ที่เร่ร่อน โดยมักจะโยกย้ายจากเกาะหนึ่งไปยังอีกเกาะหนึ่ง คืออาศัยอยู่ในทะเลในเรือไม้แบบดั้งเดิมที่เรียกว่าคาบวง (Kabang) ขณะที่ดำรงชีวิตมีการประมงแบบดั้งเดิม และในช่วงฤดูมรสุม (พฤษภาคม-ตุลาคม) ของทุกปี ชนพื้นเมืองดังกล่าวจะย้ายกลับไปชายฝั่งและอาศัยอยู่ในบ้านเสาสูงชั่วคราว

อย่างไรก็ตามหลังจากการเกิดขึ้นของรัฐชาติสมัยใหม่และการแบ่งเขตแดนของประเทศ ขวามอแกนก็ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เข้มงวดทั้งภายใต้รัฐบาลไทยและพม่า วิถีชีวิตของพวกเขาเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง แม้ว่ากฎหมายและระเบียบข้อบังคับบางฉบับจะทำให้กระบวนการตรวจสอบเข้าถึงได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีขวามอแกนจำนวนมากไม่สามารถรับสัญชาติไทยได้อย่างแท้จริง การเข้าถึงการดูแลสุขภาพและสิทธิความเป็นพลเมืองอย่างสมบูรณ์ก็ยังคงเป็นปัญหาสำคัญสำหรับคนกลุ่มนี้

6) นโยบายปราบปรามยาเสพติดในเขตพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือ เนื่องจากชนพื้นเมืองมักจะถูกเหมารวมว่าเป็นผู้ลักลอบขนส่งยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสายตาของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เช่น กรณีที่เกี่ยวกับชนพื้นเมืองด้วยกัน 2 กรณี คือชาวลีซูและลาหู่ที่ถูกสังหารที่ด่านตรวจของกองทัพไทย ในทั้ง 2 กรณีผู้กระทำความผิดอ้างว่าผู้เสียชีวิตชนเผ่าพื้นเมืองทั้งสองคนครอบครองยาเสพติดและพยายามขัดขวางการจับกุม การเข้าถึงวิธีการรักษาและการชดเชยค่าเสียหาย ส่วนกรณีนายอาเบ แซ่หมู่ และ ชัยภูมิ ป่าแส นายอาเบ แซ่หมู่ เป็นชนพื้นเมืองลีซู อายุ 32 ปี และ นายชัยภูมิ ป่าแสนักสิทธิมนุษยชนชนชนเผ่าพื้นเมืองลาหู่ทั้งสองถูกยิงที่ด่านตรวจจรินหลวง ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2560 และวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2560 ตามลำดับ เจ้าหน้าที่ทหารที่ด่านตรวจดังกล่าวได้สังหารพวกเขาอ้างว่าพวกเขากระทำให้เพื่อป้องกันตนเอง อีกทั้งยังกล่าวหาว่าชนพื้นเมืองทั้งสองครอบครองยาเสพติดผิดกฎหมายและขัดขวางการจับกุม ครอบครัวของนายชัยภูมิและนายอาเบต้อง

ดิ้นรนเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม เจ้าหน้าที่ทหารที่ด่านที่ได้สังหารผู้กระทำความผิดทั้งสองคดีไม่ได้ถูกนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

7) ประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่สามารถเข้าถึงการเยียวยาและการชดเชยค่าเสียหายรวมถึงกรณีต่อไปนี้ เช่นกรณี นายพอลละจี รักจงเจริญ หรือบิลลี่ ซึ่งเป็นนักกิจกรรมด้านสิทธิในชุมชนชนเผ่าพื้นเมืองชาวกะเหรี่ยงในเขตป่าแก่งกระจาน (Kaengkrachan Forest Complex) บิลลี่หายตัวไปเมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2557 หลังจากที่เขาถูกจับกุมและภายหลังได้อยู่ในความดูแล

ของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติโดยนักสิทธิมนุษยชนดังกล่าวถูกกล่าวหาว่าเขาเก็บน้ำผึ้งป่าในอุทยานแห่งชาติ ก่อนที่จะหายไป บิลลี่ได้จัดสัมมนาเกี่ยวกับสิทธิชุมชนพื้นเมืองชาวกะเหรี่ยงและเป็นผู้ช่วยทนายความในการยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่กระดานที่เผาหมู่บ้านของเขา เมื่อวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2562 กรมสอบสวนคดีพิเศษภายใต้กระทรวงยุติธรรมประกาศว่าพบชิ้นส่วนกระดูกในถังน้ำมันจมอยู่ในลำห้วยในเขตป่าแก่กระดาน กรมสอบสวนคดีพิเศษตรวจสอบแล้วพบว่ากระดูกที่พบเหล่านี้น่าจะเป็นของบิลลี่ กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ยื่นฟ้องดำเนินคดีข้อหาฆาตกรรมโดยไตร่ตรองล่วงหน้าและการปกปิดหลักฐานต่อเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ 5 คน รวมถึงนายชัยวัฒน์ ลิ้มลิขิตอักษร ต่อพนักงานอัยการเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2563 แต่พนักงานอัยการได้ฟ้องร้องจำเลยทั้งห้าขณะนี้เฉพาะข้อหาละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามมาตรา 157 ตามประมวลกฎหมายอาญาเพราะเจ้าหน้าที่อุทยานกลุ่มนี้ไม่ได้ส่งตัวนักสิทธิมนุษยชนชาวกะเหรี่ยงให้ตำรวจ

หลังจากที่เขาถูกจับกุมในชั้นต้น และไม่ได้สิ่งฟ้องในคดีฆาตกรรม บิลลี่ยุติธรรมทางอาญาเนื่องจากคดียังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของสำนักงานอัยการสูงสุด อีกทั้งยังมีเพียงมารดาของนายอาเบเท่านั้นที่กำลังจะได้รับค่าชดเชยเยียวยาได้ฟ้องร้องต่อกองทัพบกในศาลแพ่ง ในขณะที่การพิจารณาคดีของครอบครัวนายชัยภูมินั้นมีความล่าช้ามากกว่าสามปี จากข้อมูลที่ได้รับกองทัพภาคที่ 3 เปิดเผยว่ากล้องวงจรปิดได้บันทึกภาพการยิงนายชัยภูมิ อย่างไรก็ตาม ฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์ที่บ้านที่ภภาพนั้น “หายไป” เมื่อกองทัพต้องส่งฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์นั้นให้ตำรวจสืบสวนคดีนี้ การจัดการห่วงโซ่ของพยานหลักฐานที่ไม่มีประสิทธิภาพนี้ยิ่งช่วยให้การละเว้นโทษการก่ออาชญากรรมของรัฐต่อคนพื้นเมืองมากยิ่งขึ้นและเป็นอุปสรรคอย่างมีนัยยะสำคัญให้ครอบครัวนายชัยภูมิไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

แนะนำนักเขียน

พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ

เป็นผู้อำนวยการมูลนิธิผสานวัฒนธรรม เป็นองค์กรจดทะเบียนตามกฎหมาย และเป็นองค์กรสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ทสม.) ทำงานด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน รวมถึงการช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ประชาชนที่เป็นผู้เสียหายจากการกรณ การลงโทษหรือการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ศักดิ์ศรี รวมถึงทำงานด้านการส่งเสริมความเข้าใจเรื่องการคุ้มครองสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง และการทำงานกับกลไกด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศ ระดับภูมิภาคเอเชีย และ ระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลไกด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กรสหประชาชาติ

ประวัติการทำงาน

- ผู้อำนวยการมูลนิธิผสานวัฒนธรรม
- อดีตประธานองค์กรแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลประเทศไทย
- อดีตอนุกรรมการสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุททสม. วสันต์ พาณิช และหมอนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ
- อดีตเจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการสตรี ฟอรัมเอเชีย
- จบการศึกษา อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เอกสังคมศาสตร์การพัฒนา
- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เอกประวัติศาสตร์ เอเชีย (เวียดนาม)
- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ภาคบัณฑิต)

การก่อสร้างอัตลักษณ์

ของชาวมุสลิมข้างคานในเมืองเชียงใหม่

“แขก” เป็นชื่อเรียกและรับรู้ของชนชาวไทยว่าเป็นกลุ่มคนมาจากอินเดีย เปอร์เซีย อาหรับ ที่เดินทางเข้ามาเผยแพร่อารยธรรม ศาสนาและค้าขายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาอย่างยาวนาน คำว่าแขก อาจมีความหมายในเชิงลบบ้าง แต่อย่างไรก็ตามคำนี้จะพบได้ตั้งแต่สมัยอยุธยาซึ่งนิยามกลุ่มมุสลิมจากเปอร์เซียและอินเดียที่เข้ามามีบทบาทในการการค้าของราชสำนักอยุธยา เช่น ตำแหน่งกรมท่าขวา จุฬาราชมนตรี ที่ดูแลการค้าฝั่งตะวันตก จากความรุ่งเรืองทางการค้าในอดีตเป็นส่วนหนึ่งที่ตั้งดูดชาวตะวันออกกลางและชนชาวอินเดียหลากหลายกลุ่มหลายศาสนาเข้ามาในอาณาจักรสยาม และเรื่อยมากระทั่งยุคอาณานิคมที่อังกฤษมีส่วนผลักดันคนอินเดียเข้ามาอาศัยในประเทศไทย โดยเฉพาะในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 (อารตีและคณะ: 2563:40) โดยมีสาเหตุการอพยพ เช่น การกดขี่จากอังกฤษเลย์ต้องหนี หรือเป็นกลุ่มพ่อค้า คณะเจ้าหน้าที่ ทหาร อารักขาอังกฤษในพม่าและล้านนา ทำให้ร้อยปีที่ผ่านมาจึงพบชาวอินเดียมุสลิมกระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทยตั้งแต่ภาคใต้ ภาคกลาง อีสานและภาคเหนือ

ในภาคเหนือมีชุมชนมุสลิมอินเดียกระจายตามจังหวัด เช่น เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปาง แม่สอด พิษณุโลก ตามที่ผู้เขียนเก็บข้อมูลเบื้องต้น ในตำบลช้างคลาน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มเหล่านี้มาจากบรรพบุรุษอินเดียที่เข้ามาในฐานะ คือ เป็นพ่อค้าที่ต้องหนีความวุ่นวายในอินเดียและเป็นเจ้าหน้าที่ของอาณานิคม ทำการดูแลการสัมปทานไม้ แล้วได้ปักหลักและแต่งงานกับผู้หญิงชาวพื้นเมือง หันมาพูดภาษาคำเมืองท้องถิ่น จนกระทั่งค่อยๆ เข้าจับจองซื้อที่นาและทำศุสต์ว์ ค้าขาย (สุเทพ สุนทรเกษม, 2548:139) และเมื่อปี 2520-2530 จังหวัดเชียงใหม่เริ่มนโยบายการท่องเที่ยว มีการสร้างธุรกิจโรงแรมและแหล่งบริการหลากหลายรูปแบบ จนกลายเป็นเมืองแห่งธุรกิจการท่องเที่ยว (ชยันต์ 2549:56) ทำให้ชุมชนมุสลิมข้างคานกลายเป็นส่วนหนึ่งและได้รับอานิสงค์จากการท่องเที่ยวที่สำคัญโดยปริยาย

แม้ว่าความทันสมัยเข้ามากระทำต่อพื้นที่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ชุมชนมุสลิมเหล่านี้ยังสามารถปรากฏตัวทางอัตลักษณ์ ศาสนา วัฒนธรรมของตนเองได้ ดังจะเห็นได้เป็นประจักษ์ถึงภาพอัตลักษณ์ของมุสลิมได้ในพื้นที่ชุมชนตามท้องถนน ร้านอาหาร ร้านน้ำชาและผ่านกิจกรรมทางศาสนาในพื้นที่ที่มีสยิดบทความขึ้นนี้ จึงต้องการนำเสนอลักษณะและกระบวนการรวมกลุ่มสร้างอัตลักษณ์ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายอินเดีย ผ่านพื้นที่ศาสนากิจกรรมทางสังคมว่ามีกระบวนการสร้างอัตลักษณ์อย่างไร ภายใต้บริบททางสังคมเมืองและกระแสศาสนาอิสลาม

ชุมชนมุสลิมข้างตลาด คือ ที่ไหน

ข้างตลาด ตั้งอยู่บนเส้นถนนเจริญประเทศและถนนข้างตลาด เป็นพื้นที่เลียบบนน้ำปิง หากเริ่มต้นทางทิศเหนือจากสะพานนวรัฐจะพบกับจวนผู้ว่าราชการจังหวัด ชุมชนมีสยิดมุสลิมจีนฮ่อ ตลาดอนุสาร สถานกงสุลอังกฤษเก่า วัดชัยมงคล (ท่าเรือสินค้าสำคัญ) สำนักงานใหญ่กรมป่าไม้ สถานกงสุลฝรั่งเศสแห่งปลายบุรพาทิศ และชุมชนฝรั่งเศสคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกโรงเรียนเรยีนาโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ โรงเรียนมงฟอร์ต สุดเขตพื้นที่โรงเรียนคริสต์ก็กลายเป็นอาณาเขตของชุมชนมุสลิมอินเดีย เส้นทางเจริญประเทศข้างตลาด เป็นถนนที่สะท้อนถึงความหลากหลายของกลุ่มคนหลายศาสนาและยังบ่งบอกถึงถนนของการค้าขายแลกเปลี่ยนมาแต่อดีตที่สำคัญของเชียงใหม่

สำหรับที่ตั้งบ้านเรือนของมุสลิมอินเดียหรือ “แขก” ตั้งอยู่ใต้สุดของเส้นถนนเจริญประเทศ มีอาณาบริเวณที่เลียบบนน้ำปิง เป็นที่ราบลุ่มน้ำเหมาะกับการทำนาและเป็นทุ่งเลี้ยงวัว ดังที่ปรากฏในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ (สงวน โชติรัตน์, 2516) กล่าวว่า “หนองข้างตลาด” ที่แขกมุสลิมเลี้ยงวัว แพะเป็นฝูงใหญ่ไปจนถึงแม่เหียะหรือบริเวณสนามบิน ยังมีข้อสันนิษฐานว่าชื่อข้างตลาด

อาจเกี่ยวกับสภาพพื้นที่เป็นโคลนตมลึก แม้แต่ข้างยังต้องคอยๆ เดินเคลื่อนตัวไปในลักษณะที่เรียกว่า คลาน ก็เลยเป็นที่มาของชื่อเรียกพื้นที่ ข้างตลาด

การอพยพและการเกาะกลุ่มสร้างชุมชนของชาวมุสลิมเชื้อสายอินเดีย

ฮินนู! ฮินนู! มุสลิม! มุสลิม! ยิงๆ บุกๆ... เป็นเสียงร้องเรียก

ในสถานการณ์โกลาหลขัดแย้งระหว่างชาวฮินดูและมุสลิมในอินเดีย (สัมภาษณ์ ราชัน อารีย์ รุ่นเหลนสายตระกูลอารีย์ วันที่ 5/7/2563)

คำกล่าวข้างต้น เป็นเสียงเล่าถึงสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างชาวมุสลิมกับฮินดูในอินเดีย ความทรงจำเหล่านี้ได้เล่าผ่านส่งต่อๆ ถึงรุ่นเหลน ราชันย์ อารีย์ ได้เล่าภาพจำของคุณปู่ทวดที่เล่าต่อๆ กันมาว่า สาเหตุของการอพยพย้ายถิ่นของชาวอินเดียไปยังทั่วโลกและในประเทศไทยนั้น มีสาเหตุหลักๆ คือ ความขัดแย้งรุนแรงระหว่างช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 เป็นช่วงการเคลื่อนไหวเรียกร้องเอกราชของอินเดีย ภายใต้การนำของคานธี และ อาลี จินนาห์ ที่ทำการเคลื่อนไหวให้คนในกลุ่มศาสนาตนเองลุกขึ้นมาสู้กับเจ้าอาณานิคมอังกฤษ จากการเรียกร้องโดยใช้ศาสนาเป็นฐานมวลชนในการต่อสู้กับอังกฤษ จนในที่สุดอังกฤษยินยอมให้เอกราชกับอินเดีย ในปี ค.ศ.1947 แต่ทางมุสลิมนำโดยอาลี จินนาห์ ได้เสนอขอมีประเทศมุสลิมขึ้น โดยขอแยกประเทศต่างหากเป็นปากีสถานขึ้น ทันที้ที่อังกฤษยอมรับของเสนอของอาลี จินนาห์ เหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างมุสลิมกับฮินดูที่สะสมความไม่พอใจและมีเชื้อไฟเดิมอยู่แล้ว ทำให้พลังเหล่านั้นส่งผลให้ชาวอินเดียที่มีความแตกต่างทางศาสนาหันมาสู้ๆติดกันเอง เกิดความรุนแรงฆ่า เผ่า ปล้นตามพื้นที่ต่างๆ ที่มีชุมชนมุสลิมฮินดูอยู่ด้วยกัน เพียงเพราะความแตกต่างศาสนาเท่านั้น จากความไม่สงบดังกล่าว จึงทำให้บรรพบุรุษ

บุญเสริม สาตราภัย

ของราชันย์ อารีย์ ต้องอพยพเข้าสู่ประเทศไทย อย่างยากลำบาก
ทั้งนี้เมื่อได้คุยกับคุณจิราชัย ศรีจันทร์ดร (ลุงคือญาติอับ)
ลูกหลานของชาวอินเดียที่เป็นผู้บุกเบิกสร้างชุมชนมุสลิมอินเดีย
ข้างคลาน เขาได้ให้ภาพอย่างละเอียดถึงบุคคลและสายตระกูลที่ก่อ
ร่างสร้างชุมชน ด้วยการเล่าให้ผู้เขียนฟังและให้ข้อมูลที่บันทึกเป็น
เอกสาร โดยมีข้อมูลเนื้อหาสำคัญดังนี้ คือ

มุสลิมข้างคลาน เป็นกลุ่มคนที่เดินทางอพยพจากอินเดีย
ตะวันออก มณฑลเบงกอลหรือเบงกาลี มีศูนย์กลางที่เมืองกัลกัตตา
ยุคสมัยอาณาจักรมอญที่ปกครองแผ่นดินอินเดีย (บาฮารัต) และ
ประเทศพม่า โดยมีประวัติบุคคลที่ต้องอพยพเข้ามาที่แตกต่างกัน
อยู่ 2 กลุ่มหลักด้วยกัน คือ

กลุ่มที่หนึ่ง การอพยพมาในฐานะผู้รับใช้อังกฤษ หรือตาม
ประวัติได้ระบุว่าเป็น Headman ของรัฐบาลอังกฤษ มีหน้าที่รับใช้
ประสาน ดูแลความสงบและเก็บภาษีคนใต้บังคับอังกฤษ เช่น ชาว
อินเดีย พม่า ไทใหญ่และอื่นๆ

กลุ่มที่สอง อพยพจากความไม่สงบภายในอาณาจักรมอญ
เป็นสงครามความขัดแย้งต่อต้านรัฐบาลอาณาจักรมอญที่ยืดเยื้อ
ตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 ถึงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และตาม
มาด้วยกลุ่มที่ต้องอพยพจากอินเดียได้รับเอกราชและ
สงครามกลางเมืองในช่วงการแยกประเทศระหว่างชาวมุสลิมและ
ฮินดู เป็นประเทศอินเดียและปากีสถาน ช่วงนี้จะเป็นกลุ่มมุสลิม
ปาทานเป็นหลักที่เข้ามาในประเทศไทยและเชียงใหม่

การตั้งถิ่นฐานในช่วงแรก ที่ดินในบริเวณชุมชนส่วนใหญ่ได้
รับพระราชทานจากเจ้าเมืองเชียงใหม่ และได้ซื้อขายที่ดินรอบๆ
มากขึ้นเมื่อคนเหล่านี้ได้เก็บหอมรอมริบจากอาชีพเลี้ยงวัว แพะ
และเชือดวัวขายในตลาด การขยายซื้อที่ดินเป็นเพราะความจำเป็น
ของอาชีพปศุสัตว์ที่ต้องใช้พื้นที่กว้าง เพื่อไม่ให้สัตว์เลี้ยงขาดแคลน

อาหาร และในช่วงดังกล่าวที่ดินทุ่งนาสามารถหาซื้อได้ง่ายในราคา
ไม่แพง กอปรกับประชากรในเมืองยังมีจำนวนน้อย ด้วยเหตุนี้ทำให้
มุสลิมอินเดียมีที่ดินในขอบเขตเมืองจำนวนมากโดยไม่ตั้งใจ โดย
พบว่าในขอบเขตข้างคลานตระกูลมุสลิมอินเดียถือครองที่ดินราวๆ
150 ไร่

สำหรับเรื่องราวที่มาของชาวมุสลิมอินเดีย ผู้เขียนได้รับ
เอกสารที่บันทึกโดยลูกหลานชาวอินเดียข้างคลาน โดยบันทึก
ประวัติที่มาของต้นตระกูลมุสลิมเชื้อสายอินเดีย เอกสารที่ได้มา เช่น
เล่าขานตำนานบรรพชนตระกูล ศรีจันทร์ดร และ เอกสารประวัติ
ต้นตระกูลของเราพี่น้องบ้านข้างคลาน (จากทายาทรุ่นที่ 4 จิระชัย
ศรีจันทร์ดร)

ในราวปีพ.ศ. 2405 ในยุคสมัยผู้ปกครองนครเชียงใหม่
พระเจ้าอินทวิชยานนท์ องค์ที่ 7 ประมาณ 155 ปีที่ผ่านมา พบว่า
มีชาวมุสลิมจากอินเดีย 3 ท่าน เดินทางเข้ามาตั้งรกรากบ้านเรือน
บริเวณ “ท่าปู่ก้อน” ชายฝั่งแม่น้ำปิง ทางด้านทิศตะวันออกเฉียง
ใต้ของเมืองเชียงใหม่ที่เรียกว่า “ทุ่งหนองข้างคลาน” โดยชาว
อินเดียทั้ง 3 มีนามว่า 1) ท่านซอฟิร อาลี แตรตือส 2) นายอุม്മัหมัด
อูษมาน มिरซายี 3) นายลาซอล อาลี ได้ตั้งบ้านเรือนใกล้เคียงกัน จน
ก่อร่างสร้างชุมชนมุสลิมข้างคลานและสายตระกูลมุสลิมในเชียงใหม่
(ลุงคือญาติอับ 20/7/2563)

จาก 3 คน 3 ตระกูลชาวมุสลิมเชื้อสายอินเดีย ได้กลายเป็น
ที่มาของการก่อร่างสร้างชุมชนมุสลิมข้างคลาน ซึ่งในเวลาต่อมาคน
เหล่านี้ได้สร้างศูนย์กลางแห่งแรก “การสร้างมัสยิดอัลญามาเมียะ หรือ
มัสยิดกลางข้างคลาน” ขึ้นมาในราวปีพ.ศ. 2410 ตั้งอยู่บริเวณท่า
ปู่ก้อนโดยสร้างทรงบ้านเรือนไม้แบบล้านนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
ปฏิบัติศาสนกิจ และการสืบทอดวิถีปฏิบัติวัฒนธรรมของมุสลิม
ชุมชนนี้สายฮานาฟี ทั้งนี้ยังเป็นสถานที่ของการพบปะรวมกลุ่มกัน
ระหว่างมุสลิมอีกด้วย

การเข้ามาของความเจริญและการผสมผสานทางวัฒนธรรม ใน ต้นทศวรรษที่ 2500

ราวๆ พ.ศ.2460-2520 เป็นช่วงที่ประเทศไทยมีการ
เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อเนื่องตามลำดับ มีการนำระบบการ
พัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ส่งผลให้ทุกพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลง
ไปด้วย สำหรับชุมชนมุสลิมข้างคลาน เห็นการเปลี่ยนแปลง 2 ระดับ
ด้วยกันคือ ทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

คนเมืองเข้ามาอยู่ริมแม่น้ำบริเวณที่ออก และค้าขายแบบไม่มีโฉนด คนที่รวยที่นี้ ได้จากการขายที่ดิน”

เมื่อรัฐมีการพัฒนาพื้นที่ ขยายเมืองออกไปทำให้ที่ดินที่นาธรรมดาฯ มีราคามหาศาล กล่าวหาที่ดินเดิมตั้งแต่สี่แยกแสงตะวัน แถวโรงแรมแข่งกรีล่า เชียงใหม่แลนด์ มาถึงริมแม่น้ำปิงที่เป็นโรงเบียร์ข้างเป็นของมุสลิมเชื้อสายอินเดีย ทำให้ลูกหลานมุสลิมข้างคลานได้อินสังคมและร่ำรวยจากการขายที่ดิน หรือบางคนร่ำรวยจากธุรกิจโรงแรมและหอพัก ให้เช่าพื้นที่ให้กับธุรกิจบันเทิงร้านเหล้าบาร์ คาราโอเกะ

ที่กล่าวข้างต้น เป็นภาพบรรยากาศในอดีตของการผสมผสานทางวัฒนธรรมเข้ากับวัฒนธรรมพื้นที่และตรงกับช่วงการสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครองและต่อเนื่องช่วงการเริ่มต้นพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งสภาวะดังกล่าวได้ดึงคนเหล่านี้เข้าสู่วงจรของสังคมเมือง ที่มีวิถีชีวิตเหมือนกันในสังคมสมัยใหม่

การฟื้นฟูอัตลักษณ์มุสลิมข้างคลาน

ประมาณพ.ศ.2525-2545 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจในเชียงใหม่และประเทศไทยกำลังเติบโต และยังเป็นช่วงการฟื้นฟูอิสลามและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมทั่วโลกด้วย ซึ่งทำให้พบว่า ศาสนาอิสลามได้ถูกนำมาใช้สร้างสังคมมุสลิมข้างคลานไปด้วย โดยเกิดขึ้นจากกระแสการเข้ามาของจากบุคคลภายนอกที่มีบทบาทกระตุ้นให้คนภายในพื้นที่หันมาสนใจให้ความสำคัญต่อศาสนาอิสลาม กลุ่มคนจากข้างนอกเหล่านี้ มาจากภาคใต้เป็นกลุ่มชาวมลายู กลุ่มตะวันออก ตะลีสถานจากภาคใต้ กรุงเทพ แม่สอด และต่างประเทศ กลุ่มเหล่านี้เข้ามาสร้างการตื่นตัวทางศาสนาผ่านพื้นที่ศาสนา คือ มัสยิดและโรงเรียน และการเข้ามาของกลุ่มตะวันออก ตะลีสถาน

การสร้างโรงเรียนสอนศาสนาขั้นพื้นฐาน

การสร้างชุมชนมุสลิมผ่านสถาบันศาสนาและการศึกษาในผู้เขียนจะนำคำสัมภาษณ์เล่าเรื่องของครูแวเลาะ ชาวมลายูจากภาคใต้ ที่เป็นบุคคลหนึ่งในกระบวนการสร้างสังคมมุสลิมข้างคลานมานำเสนอถึง ที่มา กระบวนการและผลที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว เมื่อประมาณ 40 ปีที่แล้วหรือราวๆ พ.ศ. 2525 ตอนนั้น มัสยิดข้างคลาน ยังมีสภาพเหมือนศาลาละหมาดธรรมดา พื้นทราย

ทางวัฒนธรรม เมื่อชาวมุสลิมมีการแต่งงานกับคนพื้นเมือง (คนพุทธที่เข้ารับอิสลาม) มากขึ้น ได้เกิดการเชื่อมโยงตนเองเข้ากับคนส่วนใหญ่ที่เป็นคนเมือง มีการปฏิสัมพันธ์เข้ากับญาติที่เป็นคนเมืองและมุสลิมอินเดียอย่างเท่าเทียมกัน เช่น สมัยแม่ฮุสเซน ย้ายอยู่ซึ่งเดิมเป็นคนเมืองที่แต่งงานกับมุสลิมอินเดีย แล้วด้วยวัฒนธรรมทางเหนือที่บทบาทของผู้หญิงเป็นใหญ่ เป็นผู้สืบและถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณี ดังนั้น จึงมีการถ่ายทอดวัฒนธรรม ภาษา สำนวน ลูกๆ หลานๆ ฉะนั้น “แม่หรือผู้หญิง” จึงมีบทบาทในการผสมผสานวัฒนธรรมหรืออาจเรียกว่า เป็นช่วงการกลืนกลาย (Assimilate) เป็นคนท้องถิ่น เห็นได้ชัดจากการใช้ภาษาคำเมือง ดังนั้นลูกหลานคนรุ่นที่ 2 และ 3 จึงกลายเป็นมุสลิมคนเมือง

การผสมระหว่างวัฒนธรรมประเพณีของทั้งสองฝ่าย ดังที่ลุงแดง (สัมภาษณ์ 7/8/2563) ได้เล่าว่า

“สมัยก่อนนั้น คนที่นี้จะปฏิบัติพิธีกรรมแบบผสมผสานอิสลามอินเดียพุทธคนเมือง เพราะเขาแต่งงานอยู่ในสังคมที่ล้อมรอบด้วยคนพุทธ เช่น การจัดกิจกรรมในช่วงสงกรานต์ งานเลี้ยงบุญบ้านใหม่ 3 วัน 7 วัน ที่สุสาน จะมีพวกมลายู เขียนดอกไม้ เอาข้าวของไปฝังไว้กับศพ แทบจะหาคนที่รู้ศาสนายาก ถือว่าเป็นยุคมีติดบอดทางศาสนา”

ทางเศรษฐกิจ คือ เมื่อสังคมเชียงใหม่ได้ถูกเร่งเร้าให้เกิดการพัฒนาและจังหวัดเชียงใหม่ได้กลายเป็นเมืองเอกของภาคเหนือ ด้วยเหตุนี้ ลุงแดงกล่าวว่า

“คนที่ร่ำรวยก็รวยจากบรรพบุรุษที่มาจากอยู่แต่งงานซื้อที่ดิน แถวข้างคลานมุสลิมแขกครองหมดเลยไม่มีคนไทยมาแทรกเลย คนไทยมาซื้อจากคนแขกอีกทีหลังจากนั้น แล้วก็ก็มี

มีเพียงผู้เฒ่าผู้แก่ประมาณ 4-5 คนเท่านั้นที่มาละหมาด นอกจากนั้นก็จะเป็นกลุ่มพ่อค้ามาลาญจากภาคใต้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ทำการละหมาดและมานั่งพักผ่อนหลังจากค้าขาย คนที่นี้ยังไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับศาสนา คนที่สามารถอ่านคัมภีร์กุรอานได้สมัยนั้นนี้อยู่ ประมาณ 3-4 คน คนอื่นๆ ส่วนใหญ่ยังอ่านและละหมาดไม่เป็น เมื่อคนที่นี่ เขาเห็นว่าชาวมลายูจากภาคใต้รู้จักศาสนา เห็นมาละหมาดทุก 5 เวลา ใช้พื้นที่มีสยิดตลอดวันในช่วงที่ว่างจากขายของ

ด้วยเหตุข้างนี้ “ลุงศรี” เป็นคณะกรรมการมัสยิดในช่วงนั้น ได้เข้าขอให้แหวะช่วยสอนศาสนา สอนอัลกุรอานให้กับลูกหลานมุสลิมที่นี่ หลังจากนั้นมีการประชุมกรรมการและคนอื่นๆ ประมาณ 10-15 คน อนุมัติให้มีการจัดตั้งโรงเรียนสอนศาสนาขั้นพื้นฐาน โดยแหวะเป็นแกนนำครูและได้นำวิธีการจากภาคใต้แบบโรงเรียนตาดิกามาใช้ จึงเป็นที่มาของการสอนศาสนาอิสลามที่เป็นโรงเรียนศาสนาอิสลามขั้นพื้นฐานแห่งแรกในเชียงใหม่

การสร้างโรงเรียน พบว่า ได้ก่อให้เกิดกระบวนกรและขั้นตอนที่น่าสนใจ ในการสร้างสังคมมุสลิมในช่วงเวลานั้น คือ 1) **โรงเรียนได้ออกแบบกระบวนกรสอน** คือ จะสอนเกี่ยวกับการอ่านอัลกุรอาน ฟีกละหมาด มารยาท โดยมีตารางการเรียนการสอน ตั้งแต่ จันทร์-ศุกร์ เริ่มเรียนช่วงเย็นถึงมัฆริบอิฮา (5.30-7.30 น.) ประมาณ 2 ชั่วโมง และ สำหรับวันเสาร์-อาทิตย์ จะทำการสอนตั้งแต่เช้าถึงเย็น เมื่อถึงฤดูช่วงโรงเรียนสามัญปิดเทอม เราจะนำเด็กมาเรียนกินนอนที่มีสยิดเป็นเวลา 1 เดือน เป็นกิจกรรมช่วงฤดูร้อน

2) การรับ-ส่งเด็กๆ

มีการไปรับ ไปส่งเด็กๆ ลูกชาวมุสลิมถึงหน้าบ้าน ตั้งแต่แถวประตูเชียงใหม่ เสათิน ตักวา(วัดเกต) ช้างคลาน หนองหอย จาก 50 คน จนกระทั่งสามารถรวบรวมเด็กได้มากถึง 200 คน

3) ชาวนอิหม่ามมาช่วย

สมัยนั้น โต๊ะอิหม่ามยังไม่ได้มาละหมาดที่มีสยิด จะมาเฉพาะวันศุกร์ เป็นตำแหน่งที่เขาตั้งให้เนื่องจากเป็นลูกเขยอดีตอิหม่าม แต่เป็นครูโรงเรียนมงฟอร์ต เลยไปขอเขาให้มาช่วย เนื่องจากมีเด็กจำนวนมาก หลังจากนั้นอิหม่ามจึงเข้ามาทำหน้าที่ในการนำละหมาดด้วยและสอนหนังสือ การบ้านให้เด็กด้วย

4) ดึงผู้ปกครองให้มามีสยิด

พอเด็กมาเรียนศาสนาที่มีสยิด พ่อแม่อาสาสามารถรับลูกเองและมาเฝ้า มาดูลูกๆ ในมัสยิด ทำให้ผู้ปกครองได้เห็นลูกๆ

ทำการละหมาดปฏิบัติศาสนกิจทุกวัน ด้วยเหตุระยะหลังทำให้พ่อแม่ที่ไม่เคยปฏิบัติละหมาดมาก่อนละอายใจจึงเข้าร่วมศึกษาและร่วมทำพิธีกับลูกๆ ไปด้วย

5) ดึงกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน

หลังจากนั้นเมื่อรวมตัวกันได้ เราก็กระบวนกรการจัดได้ตั้ง “กลุ่มยุวเยาวชนมุสลิม” เพื่อทำหน้าที่ในการดูแลเด็กๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มเยาวชน ได้เข้ามาฟังการสนบรยายศาสนาพร้อมกับเด็กๆ ด้วย และมาได้ร่วมละหมาดด้วยกัน จึงเป็นยุทธวิธีในการสร้างคนโดยการมอบหมายหน้าที่

6) การเยี่ยมบ้าน

ทุกวันตอนเย็นๆ จะเดินไปเยี่ยมมุสลิมที่บ้าน เชิญชวนให้มาละหมาด วันละ 3-4 หลัง

7) นำเด็กไปปฏิบัติในพื้นที่จริง

กรณีมีคนเสียชีวิต ในช่วงค่ำเราจะพาเด็กๆ ไปอ่านสวดคัมภีร์ที่บ้านคนตาย 7 วัน วิธีนี้เป็นการให้เด็กได้ลงสนามปฏิบัติจริงในสังคม

ผลจากการสร้างโรงเรียนสอนศาสนา ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากต่อชาวมุสลิมในพื้นที่ ก่อนหน้านั้น ช้างคลานเป็นแหล่งอบายมุข เหล้า เบียร์ พนัน ยา ร้านขายยังมีขายเหล้า จากผลดังกล่าวได้เปลี่ยนจากสังคมที่ไม่รู้เรื่องศาสนาไปสู่

เผยแพร่ความรู้ โดยใช้ภาษา
อาหรับและอังกฤษ คนที่นี้ไม่รู้
เรื่อง แต่เขาก็พยายามให้เราหา
หนังสือศาสนาอะไรก็ได้มาอ่าน
ในช่วงค่ำ พอตอนเย็นเขาก็จะ
ชวนเราไปเยี่ยมเยียนชาวบ้าน
หลังจากนั้นกลุ่มที่สอง คือ กลุ่ม
ดะวะห์จากมาเลเซีย อินเดีย
อินโดนีเซีย และกลุ่มที่สาม คือ
กลุ่มภาคใต้ จากอำเภอแม่สอด
พอกลุ่มดะวะห์เข้ามา ทำให้คนใน
พื้นที่เข้ามาละหมาดที่มีสยิด
ข้างคลานทวีคูณ

การฟื้นตัวใหม่ได้ เช่น จากที่ก่อนหน้านี้มีสยิดข้างคลาน แม้แต่
เด็กๆ ไม่กล้าเดินผ่านเพราะกลัวผี แต่ปัจจุบันได้กลายเป็นมีสยิดที่
สว่างไสว คึกครื้นตลอดช่วงค่ำคืน และยังได้ขยายพื้นที่มีสยิดให้
กว้างใหญ่กว่าเดิม มีสยิดจึงกลายเป็นพื้นที่ของการรวมกลุ่ม เกิด
กิจกรรมขึ้นที่มีสยิดอย่างทวีคูณ โดยแต่ละบ้านจะมาทำกิจกรรม
เลี้ยงที่มีสยิด คนที่ที่เขาใจบุญ คนในชุมชนได้กินแกงเนื้อตลอด และ
ปัจจุบันมีสยิดข้างคลาน ได้เป็นที่รู้จักของคนมุสลิมต่างพื้นที่ เช่น
มุสลิมใต้ มุสลิมภาคกลางหรือกรุงเทพฯและมุสลิมต่างประเทศ

กลุ่มดะวะห์ดับสยิดกับการฟื้นฟูสังคมมุสลิม

“งานดะวะห์ เราจะได้แนวคิดคือ 1. รู้ศาสนา 2. ปฏิบัติ
3. บอกต่อ เท่านั้นเอง และกลุ่มดะวะห์ จะเข้าได้กับทุกกลุ่ม ทั้ง
ชุมชนนี้ ชื้อะห์ เราจะไม่ได้ออกเสียงทะเลาะทางศาสนา ว่าใครถูกใคร
ผิด ล้ำนักคิดไหนดีไม่ตีจะไม่มี”

กลุ่มเสื้อขาวหรือกลุ่มเคลื่อนไหวเชิญชวนให้มุสลิมหันมา
ปฏิบัติทางศาสนา ที่รู้จักกันในชื่อ “กลุ่มดะวะห์ดับสยิด” เป็นกลุ่ม
เคลื่อนไหวกลุ่มหนึ่ง ที่มีบทบาทในการฟื้นฟูสังคมมุสลิมเชียงใหม่
เรื่องราวของกลุ่มดะวะห์บนพื้นที่มุสลิมเชียงใหม่นี้ แวะละฮอร์
(สัมภาษณ์ 25/8/2563) ได้เล่าถึงการเข้ามาของกลุ่มดะวะห์ ได้
อย่างน่าสนใจดังนี้

เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2540 พบว่า มีกลุ่มดะวะห์ดับสยิด คน
กลุ่มแรกที่มา คือ กลุ่มดะวะห์จากแอฟริกา สมัยนั้นคนแอฟริกา

มีสยิดข้างคลาน ถูกจัดตั้งให้เป็นศูนย์กลางการทำกิจกรรม
ดะวะห์ของภาคเหนือ โดยมีกระบวนการเช่น เมื่อกลุ่มดะวะห์มาถึง
เชียงใหม่ก็จะพำนักที่ข้างคลานและใช้พื้นที่ในการประชุมหารือ
ทำตารางวันเวลาการเดินทาง จัดตั้งผู้นำกลุ่ม ถ้าเป็นกลุ่มใหญ่
ก็มี ประมาณ 12-15 คนหรือกลุ่มเล็กจะมี 3-5 คน เพื่อให้กลุ่ม
เหล่านี้ไปทำการดะวะห์ตามมีสยิดต่างๆ ในภาคเหนือ เช่น อ.ปาย
อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน และตามมีสยิดต่างๆ ในเชียงใหม่ เช่น
มีสยิดข้างเผือก บ้านฮ่อ มีสยิดวรุณนิเวศ แม่เหียะ สันกำแพง หรือ
ถ้ามาเป็นกลุ่มเล็กๆ ก็จะไปตระเวนตามมีสยิดโดยแบ่งวันเป็น 3 วัน
ต่อคืนต่อมีสยิด และเมื่อถึงวันสุดท้ายก็จะกลับมาที่มีสยิดข้างคลาน
เพื่อพูดคุยสรุปการทำภารกิจ

รูปแบบและช่วงเวลาการออกดะวะห์แต่ละครั้งจะมีรูปแบบ
เช่น 3 วัน 10 วัน 40 วัน และ 1 ปี การออกไปดะวะห์ต้องตั้ง
เจตนารมณ์ทางจิตใจว่าเสียสละพลีชีพ เป็นการทำการกิจเพื่อสังคม
ช่วยเหลือ เชิญชวนผู้คนให้มาละหมาด และต้องทำใจหากเสียชีวิต
ระหว่างภารกิจถือเป็นเรื่องที่ดี ที่เรียกว่า “ญีฮาด” พลีชีพทาง
ศาสนาของพระเจ้า ถ้าตายจะได้เข้าสวรรค์

งานดะวะห์ที่ได้เข้ามาช่วยดึงเอากลุ่มคนมุสลิมให้เข้ามามีสยิด
ทีละคนๆ เช่น ลุงแดงเองก็เสเพล ช่วงที่ลุงแดงไปนั้นก็พอดีมีปัญหา
ในครอบครัวที่แก้ไม่ตก ก่อนหน้านั้นลุงแดงก็ซี้เหล้า เมายา เสเพล
ทุกคนแถวนี้รู้ดี ว่าลุงแดงเป็นอย่างไร (สัมภาษณ์ ลุงแดง 5/8/2563)
แต่พอได้เข้าร่วมกับงานดะวะห์ ผลก็คือ จากที่เราไม่มีความ

รู้ทางศาสนาเลย กลับทำให้เราได้รู้ศาสนามากขึ้น เพราะว่าการเข้าร่วมตะวัหะนั้นคือเราต้องฝึกปฏิบัติละหมาด ฝึกอ่านอัลกุรอานรวมตัวฟังบรรยายศาสนาทุกครั้งหลังละหมาดห้าเวลา ต้องปฏิบัติแบบนี้ตลอดช่วง 40 วัน ที่ไป ทำให้ลุงแดงได้ซึมซับเอาความรู้และเข้าใจความหมายในชีวิตของมุสลิมที่นับถือศาสนาอิสลามมากขึ้น หลังจากนั้นก็ปรับตัวเข้าหาศาสนา

การออกตะวัหะ อาจจะเรียกได้ว่าเป็น “การท่องเที่ยวเชิงศาสนา” มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดประมาณ 3,000 บาท เราจะช่วยกันแชร์ค่าใช้จ่าย ค่าอาหาร ค่ารถ ส่วนค่าที่พักนั้นฟรีไม่ต้องจ่าย เพราะเราใช้มัสยิด และบ่อยครั้งที่เราไปที่มีมัสยิดต่างๆ ผู้นำศาสนาที่นั่นจะช่วยออกเรื่องอาหาร อำนวยความสะดวกที่พักในมัสยิด แต่สำหรับปัจจุบันอาจจะต้องเตรียมเงินค่าใช้จ่ายประมาณ 5,000 บาท เพราะสภาพค่าครองชีพแพงขึ้น

กลุ่มตะวัหะที่มา มัสยิดข้างศาลานได้ค่อยๆ สร้างบรรยากาศทางศาสนาอิสลามมากในช่วงนั้นเราใช้ศาสนาในการเข้าไปทุกพื้นที่ได้ เหมือนถูกยกเว้น เพราะเราต้องคุยเรื่องศาสนาเป็นสิ่งที่ดี แล้วก็เวลาเราคุยเราพูด เราก็มีวิธีการคุย เช่น สำหรับคนที่ค้าขายเราก็จะคุยเรื่องค้าขายว่าเป็นเรื่องที่ดีงามในอิสลามส่งเสริม แล้วเราก็จะสอดแทรกว่า เมื่อเรามีเงินเราก็ควรทำดีตอบแทนสังคม ทำความดีทางศาสนาด้วยต้องควบคุมกันไป ตามหลักปฏิบัติแบบอย่างท่านศาสดามุฮัมมัด แล้วเราจะคุยเรื่องโลกอาคิเราะห์ โลกหลังความตาย เรามีเป้าหมายเพื่อไปสู่สวรรค์ เราต้องบริจาคน หากเราตายไปลูกหลานจะขอพรให้กับเรา เป็นรางวัลให้กับคนตาย

การมาของกลุ่มตะวัหะก็ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างเด่นชัด ทำให้คนเริ่มหันมาสนใจทางศาสนามากขึ้น แต่ก็เป็นอย่างดีค่อยเป็นค่อยไป กลุ่มแรกๆ ที่ตอบรับเข้าร่วมงานตะวัหะ คือ กลุ่มปาทาน จะเข้าร่วมเลยเพราะขบวนการตะวัหะเกิดขึ้นและมีพื้นที่พบในปากีสถานและอินเดีย และกลุ่มปาทานที่เข้ามาอยู่ในไทยก็มีประสบการณ์ทางศาสนาแบบนี้อยู่แล้ว จึงตอบรับได้ง่าย หลังจากนั้นก็เป็นกลุ่มมุสลิมข้างศาลานทั่วไป (ลุงแดง สัมภาษณ์ 5/8/2563)

สิ่งเหล่านี้ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จากที่คนข้างศาลานไม่รู้ศาสนา พอเขารู้ว่าศาสนาอิสลามต้องแบบนี้ แบบนั้น เขาเลยตกใจ เขาไม่รู้ คนจากภาคใต้มาบอกว่า แบบนี้บาป แบบนี้บุญแล้วยิ่งกลุ่มตะวัหะเข้ามาทำการเชิญชวนมามีมัสยิดอีก ทำให้คนมามีมัสยิดยิ่งเยอะมากขึ้นๆ หลังละหมาดอีซา ประมาณเวลา 8.00 น. ผู้คน

มาเลี้ยงข้าวกินข้าวด้วยกัน เหมือนช่วงวันศุกร์ บริเวณมัสยิดสว่างไสวเปิดไฟเต็มทีคึกคัก (แวลေး สัมภาษณ์ 25/8/2563)

การจัดองค์กรทางการเมืองของกลุ่มเชื้อสายอินเดียมุสลิมในสังคมเมืองเชียงใหม่ มีเครื่องมือในการประกอบสร้างกลุ่มของตนเอง ผ่านการรวมกลุ่มครัวเรือนและเครือญาติพี่น้อง ผ่านการปฏิบัติศาสนากิจที่มีมัสยิดและองค์กรศาสนา เกิดการสร้างสมาคมไทยมุสลิมภาคเหนือ และการสร้างนิยามอัตลักษณ์ตนเองผ่านศาสนา เช่น การไม่บริโภคหมู ไม่ดื่มของมึนเมา การแต่งงานกันในกลุ่มเพื่อรักษาเชื้อสาย รวมทั้งการสร้างระบบความเชื่อปลูกฝังทางวัฒนธรรมผ่านพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ตามประเพณี งานเฉลิมฉลองและพิธีกรรมต่างๆ มีการสร้างระบบการติดต่อสื่อสารภายในระหว่างสมาชิกเป็นสมุดโทรศัพท์คนสำคัญๆ กระบวนการเหล่านี้เกิดขึ้นจากสถาบันพื้นฐานจำเป็น (Compulsory Institutions) เช่น พื้นที่ศาสนา ระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความเชื่อและพิธีกรรมที่ก่อให้เกิดสิ่งที่ สุเทพ นิยามว่า “กลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นองค์กรทางการเมือง” (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2548)¹

ดังนั้น อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวมุสลิมข้างศาลาน เราจะพบได้ในพื้นที่ เช่น มัสยิดและกิจกรรมของเครือญาติ ที่คนเหล่านี้เข้าปฏิบัติการณ์ ปฏิสัมพันธ์ พบปะสร้างสรรค์ในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา การประกอบพิธีกรรมศาสนา 5 เวลา การเป็นสมาชิกมัสยิด และรอบๆ มัสยิดจะมีการสร้างบ้านเรือน ร้านค้าอาหาร ร้านน้ำชาเครื่องดื่มมุสลิมที่มีสัญลักษณ์ตราฮาลาลในอิสลาม นอกจากนี้ชุมชนมุสลิมข้างศาลานยังเป็นที่รู้จักในธุรกิจค้าวัว โรงเชือดวัวที่เชื่อมโยงเครือข่ายค้าวัวข้ามชายแดนไทย-พม่า หรือแม้แต่การเป็นเจ้าของที่ดินในย่านท่องเที่ยว บริเวณชุมชนข้างศาลานจึงเป็นจุดดึงดูดรวมกลุ่มพบปะและแลกเปลี่ยนของกลุ่มมุสลิมทั่วไปด้วย ฉะนั้นบนพื้นที่ดังกล่าวนี้ จึงเป็นภาพแสดงอัตลักษณ์ของมุสลิมในสังคมเมืองเชียงใหม่ที่ร่ายล้อมด้วยชุมชนไทยพุทธอย่างน่าสนใจ

1 สุเทพ สุนทรเกสัช, 2548.ช ดินพันธุ์สัมพันธ์: แนวคิดพื้นฐานทางมานุษยวิทยาในการศึกษาอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ ประชาชาติและการจัดองค์กรความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์.กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

พีราบส่มสาร

เรื่อง : วิวัฒน์ ตามี

ภาพ : ศาสตรา บุญวิจิตต์

การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ในระบบหลักประกันสุขภาพ

ความหมายคำว่า การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ

ในอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ(CERD) คำว่า "การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ" หมายถึง การจำแนก การกีดกัน การจำกัด หรือการเลือก โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสายหรือชาติกำเนิดหรือเผ่าพันธุ์กำเนิด ซึ่งมีเจตนาหรือมีผลให้เกิดการระงับหรือกีดกันการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและในด้านอื่นๆ ของการดำรงชีวิตในสังคม รวมทั้งการระงับหรือกีดกันการใช้สิทธิเหล่านั้นอย่างเสมอภาคบุคคล

รัฐภาคีจะดำเนินการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติอย่างไร?

ในข้อ 5 ของอนุสัญญาระบุว่า เพื่อให้สอดคล้องตามพันธกรณีพื้นฐานที่ได้จัดวางไว้ตามข้อ 2 ของอนุสัญญานี้ รัฐภาคีจะห้ามและจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ และจะประกันสิทธิของทุกคนให้มีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย โดยไม่จำแนกตามเชื้อชาติ สีผิว หรือชาติหรือเผ่าพันธุ์กำเนิด โดยเฉพาะในประเด็นการจัดการเลือกปฏิบัติ การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ จากรัฐ เช่น ด้านสาธารณสุข ข้อ ๑) ข้อ 4. ระบุว่า รัฐจะต้องจัดไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติทางด้านสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข การดูแลทางการแพทย์ การประกันสังคม และการบริการทางสังคม ทั้งนี้ลงมาว่าประเทศไทยได้มีการดำเนินการในทางนโยบายและปฏิบัติอะไรบ้าง อย่างไร

ความเหลื่อมล้ำในระบบหลักประกันสุขภาพระหว่างคนมีสัญชาติไทยกับคนไร้สัญชาติ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ถูกจัดอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา มีนโยบายและระบบหลักประกันสุขภาพที่ดีที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง เพราะได้มีระบบหลักประกันสุขภาพครอบคลุมคนไทยทั้งประเทศ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2545 ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งไม่เพียงทำให้ประชาชนทุกคนมีหลักประกันสุขภาพเท่านั้น แต่ผลลัพธ์ที่ได้ยังทำให้ไทยถูกยกเป็นต้นแบบประเทศกำลังพัฒนาที่ทำเรื่องนี้จนสำเร็จและมีผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่ดีจากตัวชี้วัดด้านต่างๆ

แต่ทว่า ยังมีคนไทยจำนวนหนึ่งที่กำลังรอพิสูจน์สัญชาติไทยและสถานะบุคคล ยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิด้านสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 เนื่องจากคณะกรรมการกฤษฎีกาตีความว่า พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ มาตรา 5¹ เป็นการรับรองสิทธิของบุคคลที่มีสัญชาติไทยเท่านั้น ส่งผลกระทบ ทำให้กลุ่มคนไทย (ชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์) ที่กำลังรอพิสูจน์

1 มาตรา 5 ระบุว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพตามที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้”

สัญชาติและสถานะบุคคล และกลุ่มคนดั้งเดิมที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร์ (คนจีนโพ้นทะเล) จำนวนกว่า 5 แสนล้าน ถูกพลตสิทธิหรือถูกกีดกันออกจากระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (UC) และไม่ได้รับบริการสาธารณสุข เข้าไม่ถึงระบบหลักประกันสุขภาพตามที่ควรได้รับ และไม่ได้รับการป้องกันการล้มละลายที่เกิดจากการใช้บริการด้านสุขภาพนับแต่นั้น

เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนงานด้านชนกลุ่มน้อยและเครือข่ายหมอชายแดน ได้ช่วยกันผลักดันนโยบายการให้สิทธิ (คืนสิทธิ) สิทธิขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุข ให้กับกลุ่มคนไทยที่กำลังรอพิสูจน์สัญชาติและสถานะบุคคลเหล่านี้ จนกระทั่งคณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติ เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2553 ให้จัดตั้งกองทุนให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขสำหรับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ โดยครอบคลุมบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ จำนวน 457,409 คน พร้อมทั้งตั้งงบประมาณชดเชย รวมทั้งงบประมาณเหมาจ่ายรายหัวปรับตามโครงสร้างอายุ เบิกจ่ายจากกองทุนฉุกเฉินสำรองจ่าย ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2545 และครม. มอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้บริหารจัดการกองทุน ด้วยเหตุผล สปสช. ดูแลเฉพาะคนสัญชาติไทยเท่านั้น และครม. ได้มีมติครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2558 เพิ่มกลุ่มบุคคลเข้าสู่ “กองทุนให้สิทธิ(คืนสิทธิ) ขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขสำหรับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ” ตามมติ ครม. วันที่ 23 มีนาคม 2553 จำนวน 208,631 คน ครม. มีมติครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563 คืนสิทธิขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขแก่คนจีนโพ้นทะเลอีกจำนวน 24,000 คนและครม. มีมติ เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2563 ได้ให้สิทธิขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขแก่เด็กนักเรียนในสถานศึกษา (รหัส G) ที่ผ่านการสำรวจคัดกรองและกำหนดเลขประจำตัว 13 หลักแล้วจากกระทรวงมหาดไทยจำนวน 3,000 คน อย่างไรก็ตาม พบว่า เด็กนักเรียนในสถานศึกษาที่ยังไม่ได้รับการสำรวจคัดกรองและกำหนดเลขประจำตัว 13 หลักที่ไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขและไม่มีหลักประกันสุขภาพอีกกว่าหลายแสนคน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กไร้สัญชาติที่เกิดในประเทศไทยจากพ่อแม่หลบหนีเข้าเมือง

การเลือกปฏิบัติระหว่างกองทุนระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติของคนสัญชาติไทยกับของกลุ่มคนไร้สัญชาติ

แม้ว่าคณะรัฐมนตรีได้มีมติจัดตั้งกองทุนให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุข เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2553 ดังกล่าว ส่งผลทำให้กลุ่มคนไทยที่กำลังรอพิสูจน์สัญชาติและสถานะบุคคล ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุข มีหลักประกันป้องกันไม่ให้ครอบครัวล้มละลายจากการรักษาพยาบาลก็ตาม แต่พบว่ากองทุนให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขตามมติ ครม.ดังกล่าว ยังมีความเหลื่อมล้ำและข้อจำกัดที่เป็นความเสี่ยง ดังต่อไปนี้

1. ความไม่ยั่งยืนของกองทุน เนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2553 เป็นนโยบายฝ่ายบริหาร ไม่มีกฎหมายรองรับ จึงไม่ได้มีสถานะกองทุนตามกฎหมาย พร้อมทั้งจะยกเลิกกองทุนเมื่อไหร่ก็ได้ตามที่ฝ่ายบริหารเห็นควร แต่ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) มีกฎหมายรองรับ
2. งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานงบประมาณ มาจากงบฉุกเฉินสำรองจ่ายของสำนักงานงบประมาณ ซึ่งแตกต่างจากงบประมาณที่ สปสช. ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลทุกปี ที่ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 รองรับการจัดตั้งงบประมาณ
3. ชุดสิทธิประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียมระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ตัวอย่างเช่น ไม่สามารถตั้งกองทุนย่อยรองรับการเจ็บป่วยจากโรคร้ายแรง อาทิ กองทุนโรคไต โรคหัวใจ โรคเอดส์ โรคมะเร็ง ทั้งนี้กองทุนมี

ขนาดเล็ก ไม่สามารถจัดตั้งงบประมาณเฉลี่ยความเสี่ยง เพื่อดำเนินการจัดตั้งกองทุนดังกล่าว

4. กลุ่มผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิในกองทุนให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตาม พ.ร.บ. หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 มาตรา 41
5. ปัญหาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนของสำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข เช่น ระบบบริหารจัดการงบประมาณที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่า ได้มีการดำเนินงานบริการทางการแพทย์อย่างไร เนื่องจากพบว่าได้มีการตั้งกลุ่มเป้าหมายเป็นตัวชี้วัดการดำเนินงาน และไม่มีระบบการติดตามประเมินผลการเข้าถึงสิทธิ ปัญหาระบบข้อมูลของการเบิกจ่ายงบประมาณที่ยุงยาก เป็นต้น

แนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติในระบบหลักประกันสุขภาพ

รัฐบาลไทยในฐานะภาคีสัญญา ยังมีปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินการจัดการเลือกปฏิบัติทางด้านระบบหลักประกันสุขภาพระหว่างกลุ่มคนต่างๆ โดยเฉพาะระหว่างกลุ่มคนมีสัญชาติไทยและกลุ่มคนไร้สัญชาติ พบว่าระบบหลักประกันสุขภาพยังมีความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียม และเกิดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติและกีดกันที่ชัดเจนทั้งในทางนโยบายและในทางปฏิบัติยังคงพบอยู่เสมอ และเพื่อให้สิทธิความเท่าเทียมและขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติอย่างแท้จริงภายใต้ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (Universal Coverage-UC) จึงมีข้อเสนอแนะทิศทางหรือแนวทางการแก้ไขปัญหา ดังต่อไปนี้

1. ให้รัฐบาลไทยอนุมัติให้สิทธิขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขตามที่กำหนดไว้ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูและการควบคุมป้องกันโรคกับเด็กนักเรียนไร้สัญชาติที่กำลังเรียนอยู่ในสถานศึกษาทั้งหมดและเด็กนักเรียนใน

สถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 มาตรา 4 เช่น ศูนย์การเรียนรู้ขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ได้รับการจดทะเบียน ตาม พ.ร.บ. การศึกษา หรือเด็กที่เกิดจากบิดามารดาหลบหนีเข้าเมืองทั้งหมด

2. รัฐควรให้บุคคลที่เป็นกลุ่มคนไทยที่กำลังรอพิสูจน์สถานะบุคคลและสัญชาติ หรือคนที่มีสิทธิอื่นที่เคยได้รับสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (UC) ได้แก่ คนที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้สิทธิขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุข ตามมติครม. เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2553 มีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 เป็นการเฉพาะ โดยการเพิ่มเติมในบทบัญญัติวรรคสุดท้ายของมาตรา 5 พ.ร.บ. หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545
3. ประเทศไทยควรจะต้องปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพในประเทศไทย ด้วยการรวมระบบหลักประกันสุขภาพทุกระบบให้เป็นระบบเดียวภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบบูรณาการการบริหารกองทุนประกันสุขภาพหลักให้เป็นเอกภาพ และดำเนินการแยกภารกิจการจัดการระบบหลักประกันสุขภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ และมีธรรมาภิบาล

เสียงชนเผ่า
เสียงที่เราอยากให้คุณได้ยิน

